

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΜΕΤΑΠΕΦΡΑΣΜΕΝΗ

ΕΝ ΤΗ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΓΛΩΣΣΗ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΖΗΚΙΔΟΥ Δ. Φ.

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Παν. Π. Νικηφόρου

Μαθητὴς Γεωργίου Ζηκιδου
ἐν Αθήναις

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ

—
1898

Παν ἀντίτυπον ὀφείλει νὰ φέρῃ τὴν ὑπογραφήν μου

Σπ. Π. Π.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ τοῦ Σωκράτους ἀπολογία εἶνε λόγος δικανικός, ἀπαγγελθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐνώπιον 500 δικαστῶν τῆς Ἡλιαίας, ὑφ' ὧν ἐδικάζετο ἐπὶ τῇ κατ' αὐτοῦ κατηγορία τῇ γενομένῃ ὑπὸ Μελήτου, ὅτι ὁ Σωκράτης ἀδικεῖ διαφθείρων τοὺς νέους καὶ οὐ λατρεύων τοὺς θεούς, οὓς ἡ πόλις ἐλάτρευεν, ἀλλ' ἄλλα νέα δαιμόνια.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ κατὰ τοῦ Σωκράτους δίκη ἦτο δημοσία, ἐν ταύταις δὲ δὲν ἦτο ὠρισμένον ὑπὸ τοῦ νόμου τὸ τίμημα, ὅπερ ὄφειλεν ὁ κατηγορούμενος, ἥττηθεις ἐν τῇ δίκῃ. νὰ πάθῃ ἢ ν' ἀποτίσῃ, διὰ τοῦτο ὄφειλεν ὁ κατήγορος ἐν τῷ κατηγορητηρίῳ αὐτοῦ νὰ προσεπιγράψῃ καὶ τὸ τίμημα, οὗ ἄξιον ἐνόμιζε τὸν κατηγορούμενον. Τοῦτο δ' ἐν τῇ παρουσίᾳ δίκη ἦτο θάνατος. Μετὰ δὲ τὴν κατηγορίαν τοῦ Μελήτου, ἦν λέγεται ὅτι συνέταξεν ὁ δεινὸς Ἀθηναῖος ῥήτωρ Πολυκράτης, ἀπελογήσατο ὁ Σωκράτης διὰ τῆς ἀπολογίας αὐτοῦ (κεφ. 1—24), ἥτις διαιρεῖται εἰς τρία μέρη μετὰ τὸ προοίμιον (κεφ. 1—2)· διὰ μὲν τοῦ πρώτου μέρους ἀπολογεῖται πρὸς τοὺς προτέρους αὐτοῦ κατηγοροὺς (κεφ. 3—10), διὰ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους ἀπολογεῖται πρὸς τὸν Μελέτην (κεφ. 11—15) καὶ διὰ τοῦ τρίτου πρὸς τὸ πλῆθος (κεφ. 16—22), ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν παρέκβασιν τῆς ὑποθέσεως καὶ δι' οὗ δικαιολογεῖται τὴν

17241

ιδίαν συμπεριφορὰν. Μετὰ δὲ τοῦτο εἶνε ὁ ἐπίλογος (κεφ. 23—24). Ἀπολογεῖται δὲ οὐχὶ ὡς ὑπόδικος καὶ ἰκέτης ἀλλ' ὡς διδάσκαλος καὶ ἐπιτιμητὴς τῶν δικαστῶν. Μετὰ δὲ τὴν ἀπολογίαὶν τοῦ Σωκράτους γίνεται ἡ ψηφοφορία τῶν δικαστῶν. Ἐπειδὴ δ' αὐτὴ ἀπέβη ὑπὲρ τοῦ κατηγοροῦ καὶ οἱ δικασταὶ ἀπεδέξαντο τὴν ὑπὸ τοῦ Μελήτου προταθεῖσαν ποινὴν, τὸν θάνατον, ὁ Σωκράτης ἔχων τὸ δικαίωμα ν' ἀντιπροτείνῃ, καὶ αὐτὸς ποινὴν ἑαυτοῦ, ποιεῖται δεύτερον λόγον (κεφ. 25—28), δι' οὗ προτείνει τοῖς δικασταῖς νὰ ὑποστῇ χρηματικὴν ποινὴν ὅσων ἢ αὐτὸς ἔχει ἢ οἱ φίλοι αὐτοῦ προσφέρουσιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ μετὰ τὴν δευτερολογίαὶν τοῦ Σωκράτους οἱ δικασταὶ προετίμησαν τὴν ὑπὸ Μελήτου προταθεῖσαν ποινὴν ἢ τὴν ὑπὸ Σωκράτους, ἐν ᾧ οἱ δικασταὶ ἠτοιμάζοντο ν' ἀπέλθωσιν, ὁ Σωκράτης, ἐπειδὴ οἱ 11 εἶχον ἀσχολίαν, ποιεῖται καὶ τρίτον λόγον (κεφ. 29—33), δι' οὗ ψέγει μὲν τοὺς καταδικάσαντας αὐτὸν δικαστάς, θαρρύνει δὲ τοὺς ἀθώωσαντας. Ἐλθόντων δὲ τέλος τῶν 11, καταστρέφει τὸν λόγον αὐτοῦ διὰ τῶνδε· ἐγὼ μὲν πορεύομαι ν' ἀποθάνω, ὑμεῖς δὲ νὰ ζήσιτε· τίνες δὲ πορευόμεθα ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, οὐδεὶς γινώσκει εἰμὴ ὁ Θεός.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

1. Πῶς μὲν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διετέθητε ὑπὸ σ. 17 τῶν ἐμῶν κατηγορῶν (1), δὲν γνωρίζω· ἐγὼ δ' ὡς τόσον ὑπ' αὐτῶν ἐξαίρετως (ἀχθεις) παρ' ὀλίγον ἐλησμόνησα ἐμαυτὸν· τὸσον πειστικῶς ὠμίλουν. Καὶ ὅμως ἀλήθειαν τοῦλάχιστον οὐδεμίαν σχεδὸν ἔχουσιν εἶπη. Πρὸ πάντων δὲ μίαν αὐτῶν ἐθχύμασα ἐκ τῶν πολλῶν ψευδολογιῶν, ἃς εἶπον, ταύτην, ὅτε ἔλεγον, ὅτι δῆθεν πρέπει νὰ φυλάττησθε μὴ ἐξαπατηθῆτε ὑπ' ἐμοῦ ὡς ὄντος ἐπιτηδείου ῥήτορος. Διότι τὸ νὰ μὴ Β αἰσχυρθῶσι, καθότι παρευθὺς ὑπ' ἐμοῦ θὰ ἀποδειχθῶσι πράγματι ψευδόμενοι, ὅταν μὴδαμῶς φαίνωμαι ἐπιτήδειος ῥήτωρ, τοῦτο αὐτῶν ἐφάνη μοι ὅτι εἶνε ἀναισχυντότατον, ἐκτὸς ἂν ἴσως οὗτοι ἐπιτήδειον ῥήτορα ὀνομάζουσι τὸν λέγοντα τὴν ἀλήθειαν· διότι, ἐὰν βεβαίως τοῦτο λέγουσιν, δύναμαι νὰ ὁμολογῶ ἐγὼ τοῦλάχιστον ὅτι δὲν εἶμαι καθ' ὃν τρόπον οὗτοι (ἐπιτήδειος) ῥήτωρ (2). Οὗτοι μὲν βεβαίως, καθὼς ἐγὼ λέγω, ἢ ἔν τι ἢ οὐδὲν ἀληθὲς ἔχουσιν εἶπη· ὑμεῖς δὲ παρ' ἐμοῦ θὰ ἀκούσητε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Δὲν (θὰ ἀκούσητε) ὅμως μὰ τὸν Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγους βεβαίως κεκαλλιεπημένους (διὰ καλλιπειρίας κεκοσμη-

(1) Τίνα ἐντύπωσιν ἐνεποίησαν ὑμῖν οἱ λόγοι τῶν ἐμῶν κατηγορῶν.

(2) Ὄφρεια νὰ εἶπη ὅτι «δύναμαι νὰ ὁμολογῶ ὅτι εἶμαι ῥήτωρ ἐπιτήδειος», ἀλλ' ἐξήνεγκε τὸν λόγον ἀρνητικῶς = δὲν εἶμαι ἐπιτήδειος ῥήτωρ καθ' ὃν τρόπον οὗτοι, κοσμοῦντες μὲν τὸν λόγον, ψευδόμενοι δέ.

μένους), καθὼς εἶνε οἱ τούτων λόγοι, καὶ διὰ φράσεων καὶ
 Γ διὰ λέξεων κεκοσμημένους, ἀλλὰ θὰ ἀκούσῃτε (τὰ πράγ-
 ματα) νὰ λέγωνται ὅπως τύχη διὰ τῶν τυχουσῶν λέξεων·
 διότι ἔχω πεποίθησιν ὅτι εἶνε δίκαια, ἄτινα θὰ εἶπω, καὶ
 διὰ τοῦτο μηδεὶς ἐξ ὑμῶν ἄς ἐλπίτῃ ἄλλως· διότι βεβαίως
 καὶ δὲν ἤθελεν ἀρμόζῃ, ὦ ἄνδρες, εἰς ταύτην τὴν ἡλικίαν
 μου νὰ ἐμφανίζωμαι εἰς τὸ δικαστήριον, πλάττων λόγους
 ὡς μεϊράκιον. Ὅθεν βεβαίως καὶ παρὰ πολὺ, ὦ ἄνδρες Ἀ-
 θηναῖοι, παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τοῦτο καὶ ἱκετεύω· ἐάν δηλ.
 διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ἀκούητέ με ν' ἀπολογῶμαι, δι' ὧν
 ἀκριβῶς συνηθίζω νὰ ὀμιλῶ καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τρα-
 πεζιτικῶν καταστημάτων, ἐνθ' πολλοὶ ἐξ ὑμῶν ἔχουσι με
 Δ ἀκούσῃ, καὶ ἀλλαχοῦ, μῆτε νὰ θαυμάζῃτε μῆτε νὰ θορυβῆτε
 ἕνεκα τούτου. Διότι οὕτω δὲ εἶνε. Νῦν δηλ. ἐγὼ πρώτην
 φοράν ἔχω ἀναβῆ εἰς δικαστήριον, ἂν καὶ ἔχω γίνῃ 70 ἐτῶν·
 πᾶσι λοιπὸν ἄπειρος εἶμι τῆς δικαστικῆς γλώσσης.
 Καθὼς λοιπὸν, ἐάν τῶ ὄντι ἤμην ξένος, θὰ μοι πρεῖχετε
 βεβαίως συγγνώμην, ἐάν δι' ἐκείνης καὶ τῆς διαλέκτου καὶ
 18 τῆς λέξεως ὀμιλοῦν, δι' ὧν ἀκριβῶς εἶγον ἀντιτροπῆ, καὶ
 λοιπὸν καὶ νῦν παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τοῦτο, ἕπερ εἶνε δίκαιον,
 καθὼς εἰς ἐμὲ τοῦλάχιστον φαίνεται, δηλ. τὸ μὲν εἶδος τῆς
 λέξεως ν' ἀφήνητε, —διότι ἴσως μὲν χειρότερον, ἴσως δὲ καλ-
 λίτερον δύναται νὰ εἶνε —, αὐτὸ δὲ τοῦτο νὰ παρατηρῆτε
 καὶ εἰς τοῦτο νὰ προσέχητε, ἂν δηλ. λέγω δίκαια ἢ μή.
 διότι δικαστοῦ μὲν ἀρετὴ εἶνε τοῦτο, ῥήτορος δὲ τὸ λέ-
 γειν τὴν ἀλήθειαν. X

2. Πρῶτον μὲν λοιπὸν δίκαιον εἶνε ν' ἀπολογηθῶ, ὦ ἄνδρες
 Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰς πρώτας κατ' ἐμοῦ ψευδοκατηγορίας
 καὶ τοὺς πρώτους κατηγοροὺς, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰς ὑστέρας
 Β κατηγορίας καὶ τοὺς ὑστέρους (κατηγοροὺς). Διότι κατ' ἐμοῦ

πολλοὶ κατήγοροι ἔχουσι γίνῃ ἐνώπιον ὑμῶν, οἷτινες καὶ πρὸ πολλοῦ ἐπὶ πολλὰ ἤδη ἔτη (κατηγοροῦσι) καὶ οὐδεμίαν ἀλήθειαν λέγουσι, τοὺς ὁποίους ἐγὼ μᾶλλον φοβοῦμαι ἢ τὸν Ἄνυτον καὶ τοὺς συντρόφους αὐτοῦ, ἂν καὶ οὗτοι εἶνε φοβεροί· ἀλλ' ἐκεῖνοι εἶνε φοβερώτεροι, ὧ ἄνδρες, οἷτινες τοὺς περισσοτέρους ἐξ ὑμῶν παρκαλαμβάνοντες ἐκ παιδικῆς ἡλικίας πρόσεπάθουν νὰ καταπειθῶσι καὶ ἔλεγον κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν ἀληθῆ κατηγορίαν, ὅτι δῆθεν ὑπάρχει τις Σωκράτης, ὅστις εἶνε ἀνὴρ σοφὸς καὶ τῶν μετεώρων ἀνιχνευτῆς καὶ πάντα ἐν γένει τὰ ὑποκάτω τῆς γῆς ἔχει ἀναζητήσῃ καὶ τὸν ἀδικον λόγον κάμνει δίκαιον. Οὗτοι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διότι ταύτην τὴν φήμην διέδωκαν κατ' ἐμοῦ, εἶνε οἱ κατ' ἐξοχὴν φοβεροὶ κατήγοροί μου· διότι οἱ ἀκούοντες νομίζουσιν ὅτι οἱ ταῦτα ζητοῦντες οὐδὲ θεοὺς λατρεύουσιν. Ἐπειτα εἶνε οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ ἐπὶ πολὺν ἤδη χρόνον ἔχουσι κατηγορήσῃ, προσέτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ (ὑμῶν) τῇ ἡλικίᾳ λέγουσι πρὸς ὑμᾶς, ἐν τῇ ὁποίᾳ (ἡλικίᾳ) εὐκολώτατα ἠθέλετε πιστεύσῃ, διότι ἦσθε παῖδες, τινὲς δ' ὑμῶν καὶ μειράκια, οἷτινες (οὕτως) ἀληθῶς ἐρήμην κατηγοροῦν, διότι οὐδεὶς ἀπελογεῖτο. Ὅπερ δὲ πάντων (εἶνε) παραδοξότατον (εἶνε), ὅτι καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν δὲν εἶνε δυνατόν νὰ γνωρίζῃ τις καὶ νὰ εἴπῃ, ἐκτὸς ὅτι ὑπάρχει τυχαίως καμικὸς τις ποιητής· ὅσοι δὲ, διότι φθόνον καὶ διαβολὴν Δμετεχειρίζοντο, ὑμᾶς μετὰ ζήλου προσεπάθουν νὰ πείθωσι, τινὲς δὲ, διότι καὶ αὐτοὶ ἦσαν πεπεισμένοι, ἔπειθον ἄλλους, οὗτοι εἶνε μάλιστα πάντων ἀκατανίκητοι κατήγοροι· διότι καὶ νὰ ἀναβιβάσῃ τις εἰς τὸ δικαστήριόν τινα ἐξ αὐτῶν δὲν εἶνε δυνατόν οὐδὲ νὰ ἐλέγξῃ, ἀλλ' εἶνε ἀνάγκη ἀληθῶς τρόπον τιμὰ καὶ νὰ σκιαμαχῇ τις ἀπολογούμενος καὶ νὰ ἐλέγῃ, ἐὰν μηδεὶς ἀποκρίνηται. Παραδέξασθε λοι-

πόν και ὑμεῖς, καθὼς ἐγὼ λέγω, ὅτι ἔχουσι γίνῃ διπλοῖ οἱ κατηγοροί μου, ἄλλοι μὲν οἱ πρὸ ὀλίγου κατηγορήσαντες, ἄλλοι δὲ οἱ πρὸ πολλοῦ, τοὺς ὁποίους ἐγὼ λέγω, και νο-
Εμίσατε ὅτι πρέπει πρὸς ἐκείνους πρῶτον ν' ἀπολογηθῶ· διότι και ὑμεῖς ἐκείνους πρότερον ἠκούσατε νὰ κατηγορῶσι και πολὺ μᾶλλον (ἠκούσατε ἐκείνους πρότερον) ἢ τούτους δὲ τοὺς ὕστερον. Ἄς εἶνε· πρέπει λοιπὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ν' ἀπολογηθῶ και νὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἐκβάλω ἐξ ὑμῶν τὴν κακὴν περὶ ἐμοῦ γνώμην, ἣντινα ὑμεῖς ἐν πολλῷ χρόνῳ
19 διετηρήσατε, ἐντὸς τόσον ὀλίγου χρόνου (1). Ἦθελον μὲν λοιπὸν ἐπιθυμήσῃ τοῦτο οὕτω νὰ γίνῃ, ἐὰν (τοῦτο) εἶνε συμφερώτερον πως και εἰς ὑμᾶς και εἰς ἐμέ, και πλεον τι (τούτου) νὰ κατορθῶσω ἀπολογούμενος (2)· νομίζω δὲ ὅτι αὐτὸ (τὸ νὰ ἐξαγάγω τὴν κακὴν περὶ ἐμοῦ γνώμην) εἶνε δύσκολον και δὲν με διαλανθάνει πολὺ ὅποιον εἶνε. Ὅμως τοῦτο μὲν ἄς ἀποβῇ ὅπως εἰς τὸν θεὸν εἶνε ἀρεστόν, εἰς δὲ τὸν νόμον πρέπει νὰ πεισθῶ και ν' ἀπολογηθῶ.

3. Ἄς ἐξετάσωμεν λοιπὸν ἀκριβῶς ἐξ ἀρχῆς, τίς εἶνε ἡ (κατ' ἐμοῦ) κατηγορία, ἐξ ἧς προήλθεν ἡ κακὴ κατ' ἐμοῦ
Β γνώμη, εἰς ἣν βεβαίως και ἔχων πεποιθήσιν ὁ Μέλητος ἐνήγαγέ με εἰς ταύτην τὴν δημοσίαν δίκην (γρχφὴν). Ἄς εἶνε· τί λοιπὸν λέγοντες κατηγοροῦν οἱ κατηγοροῦντες; καθ' ὃν τρόπον βεβαίως κατηγορῶν ἔγγραφον κατηγορίαν (ἀναγινώσκομεν) πρέπει ν' ἀναγνώσωμεν αὐτῶν (τὴν κατηγορίαν). *Σωκράτης (τις) εἶνε ἄδικος και ματαιόσχιλος, διότι ἀρερευᾷ και*

(1) Δηλ. τοῦ χρόνου τοῦ μετρούμενου ἐν τῇ δίκῃ διὰ τῆς κλεψύδρας.

(2) Ἐννοεῖ πρὸς τῇ ἐξαγωγῇ ἐκ τῶν δικαστῶν τῆς κακῆς περὶ αὐτοῦ γνώμης νὰ ἐμποιήσῃ αὐτοῖς και ἀγαθὴν περὶ αὐτοῦ γνώμην.

τά ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ τὰ οὐράνια καὶ τὸ ἄδικον κάμνει δίκαιον καὶ ἄλλους τὰ ἴδια ταῦτα διδάσκει. Τοιαύτη πε- Γ
ρίπου εἶνε· διότι ταῦτα ἐβλέπετε καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ ἐν τῇ κω-
μῳδίᾳ τοῦ Ἀριστοφάνους (1), Σωκράτη δηλ. τινὰ ἐν αὐτῇ
να περιφέρηται (ἐβλέπετε) καὶ να λέγη ὅτι ἀεροβχτεῖ καὶ
ἄλλα πολλὰ να φλυαρῆ, *περὶ ὧν ἐγὼ οὐδόλως οὔτε πολὺ*
οὔτε ὀλίγον ἐννοῶ. Καὶ δὲν λέγω (ταῦτα), διότι δῆθεν κα-
ταφρονῶ τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην (τὴν ἀστρονομίαν), ἐάν
τις εἶνε σοφὸς (ἐπιστήμων) ὡς πρὸς τὰ τοιαῦτα· (ἐκ φόβου)
μὴ τρόπον τινὰ ἐγὼ ὑπὸ Μελήτου ἤθελον ἐναχθῆ εἰς το-
σαύτας δίκας· ἀλλὰ (λέγω ταῦτα), διότι ἐγὼ τούτων
(ταύτης τῆς ἐπιστήμης), ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδόλως γινῶ-
σιν ἔχω. Μάρτυρας δ' ὑμῶν αὐτῶν τοὺς πλείονας ὑπὲρ ἐμαυ-
τοῦ φέρω, καὶ ἀπαιτῶ καὶ να πληροφορηθε ἀλλήλους καὶ Δ
να λέγητε ὅσοι ποτὲ ἔχετε ἀκούσῃ ἐμὲ να διαλέγωμαι· πολ-
λοὶ δ' ἐξ ὑμῶν εἶνε οἱ τοιοῦτοι (οἱ ἀκούσαντές με διαλεγό-
μενον). Λέγετε λοιπὸν πρὸς ἀλλήλους, ἐάν ποτὲ τις ἐξ ὑ-
μῶν ἤκουσεν ἐμὲ να διαλέγωμαι περὶ τῶν τοιούτων ἢ ὀλί-
γον ἢ πολὺ. Καὶ ἐκ τούτου (2) θὰ ἐννοήσητε ὅτι τοιαῦτα
(δηλ. ψευδῆ) εἶνε καὶ τὰ ἄλλα, ἅτινα οἱ πολλοὶ περὶ ἐμοῦ
λέγουσιν.

4. Ἄλλὰ (τοιαῦτα εἶνε καὶ τὰ ἄλλα), διότι οὐδ' ἐκ τού-
των (τῶν εἰρημένων) οὐδὲν εἶνε ἀληθές, οὐδὲ βεβχίως ἐάν
ἔχετε ἀκούσῃ παρὰ τινος ὅτι δῆθεν ἐγὼ ἐπιχειρῶ να διδά-
σκω ἀνθρώπους καὶ ὅτι χρήματα λαμβάνω, οὐδὲ τοῦτο εἶνε
ἀληθές. Ἄν καὶ τοῦτο βεβχίως φαίνεται μοι ὅτι εἶνε κα- Ε
λόν, ἐάν τις θὰ ἠδύνατο να διδάσκη ἀνθρώπους ὡσπερ καὶ

(1) Δηλ. ἐν ταῖς Νεφέλαις.

(2) Δηλ. τοῦ ὅτι οὐδέποτε τις ὑμῶν ἤκουσέ με να διαλέγωμαι
περὶ τῶν τοιούτων.

Γοργίας ὁ Λεοντῖνος καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖτος καὶ Ἴππίας ὁ Ἥλειος. Διότι οὗτοι ἕκαστος, ὧ ἄνδρες, τόσον σοφοὶ εἶνε, 20 ὥστε ἐρχόμενοι εἰς ἐκάστην πόλιν τοὺς νέους, εἰς οὓς ἐπιτρέπεται νὰ μαθητεύωσιν ἄνευ μισθοῦ παρ' ὧτινι ἐκ τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν θὰ ἐπιθυμῶσιν, πείθουσιν, ἀφ' οὗ ἐγκαταλείψωσι τὴν ἀκρόασιν τούτων, νὰ μαθητεύωσι παρ' αὐτοῖς δίδοντες χρήματα καὶ χάριν προσέτι νὰ γνωρίζωσιν. Προσέτι δὲ καὶ ἄλλος ἀνὴρ εἶνε ἐκ Πάρου ἐνταῦθα σοφός, ὄντινα ἐνόησα ὅτι διατρίβει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι· διότι προσηλθὼν τυχαίως εἰς ἄνδρα, ὅστις ἔχει δώση χρήματα εἰς σοφιστὰς πλείονα πάντων τῶν ἄλλων, δηλ. εἰς τὸν Καλλίαν τὸν Ἴππονίκου υἱόν· τοῦτον λοιπὸν ἀνηρώτησα, — διότι ὑπάρχουσιν αὐτῷ δύο υἱοί—, ὧ Καλλία, εἶπον δ' ἐγώ, ἐὰν μὲν οἱ υἱοί σου ἤθελον γίνῃ πῶλοι ἢ μόσχοι, θὰ ἠδυνάμεθα δι' αὐτοὺς νὰ λάβωμεν καὶ μισθώσωμεν διδάσκαλον, ὅστις ἔμελλε νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς κατὰ τὴν Β προσηκούσαν ἀρετήν· θὰ ἦτο δ' οὗτος ἢ τις τῶν ἰππικῶν ἢ τῶν γεωργικῶν· νῦν δ' ἐπειδὴ ἄνθρωποι εἶνε, τίνα δι' αὐτοὺς διδάσκαλον διανοεῖσαι νὰ λάβῃς; τίς τῆς τοιαύτης ἀρετῆς, δηλ. καὶ τῆς ἀνθρωπίνης καὶ τῆς πολιτικῆς, εἶνε ἐπιστήμων; διότι νομίζω ὅτι ἔχεις σκεφθῆ. διότι ἐγεννήθητάν σοι υἱοί. Ὑπάρχει τις, εἶπον ἐγώ, ἢ οὐχί; Μάλιστα, εἶπε δ' αὐτός. Τίς, εἶπον δ' ἐγώ, καὶ πόθεν καὶ ἀντὶ πόσου διδάσκει; Εὐθηνοσ, εἶπεν, ὧ Σώκρατες, ἐκ Πάρου, ἀντὶ πέντε μνῶν· καὶ ἐγὼ τὸν Εὐθηνον ἐκαλοτύχισα, ἐὰν ἔχει ταύτην Γ τὴν τέχνην ὡς ἀληθῶς (ἔχει τις) καὶ ἐὰν τόσον εὐθηνὰ διδάσκει. Καὶ ἐγὼ αὐτὸς βεβχίως θὰ ἐπεμνυνόμην καὶ θὰ ἐκαμάρωνον, ἐὰν ἐγνώριζον ταῦτα, ἀλλὰ (δὲν σεμνύνομαι, οὐδὲ καμαρώνω), διότι δὲν γνωρίζω, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (ταῦτα).

X 5. Ἴσως δὲ τις ἐξ ὑμῶν δύναται νὰ μὲ διακόψῃ (ἐρωτῶν).

ἀλλ', ὦ Σώκρατες, τὸ σὸν πρᾶγμα (1) τί εἶνε ; ἐκ τίνος αἰτίας ἔχουσι γίνῃ αὐται αἰ κατὰ σοῦ κατηγορίαι ; διότι βεβαίως ἐὰν σὺ τοῦλάχιστον δὲν ἤσχολεῖσο μετὰ πλείονος ματαιοπονίας ἢ οἱ ἄλλοι, δὲν ἤθελεν ὑπάρξῃ τότε τὴσὴ κακὴ φήμη καὶ λόγος (περὶ σοῦ). Λέγε λοιπὸν πρὸς ἡμᾶς τί εἶνε (τοῦτο), ἵνα μὴ ἡμεῖς περὶ σοῦ αὐτοσχεδιάζωμεν. Ὁ λέγων ταῦτα δὲ φαίνεται μοι ὅτι λέγει δίκαια, διὰ τοῦτο ἐγὼ θὰ προσπαθῶσω ν' ἀποδείξω εἰς ὑμᾶς, τί ἄρα γε εἶνε τοῦτο, ὅπερ ἔχει κάμῃ εἰς ἐμὲ καὶ τὸ παρωνύμιον (σοφός) καὶ τὴν κατηγορίαν. Ἀκούετε λοιπὸν. Καὶ εἷς τινὰς ὑμῶν ἔτως θὲ φανῶ ὅτι παίζω, πᾶσαν ὅμως, γνωρίζετε καλῶς, τὴν ἀλήθειαν θὰ εἶπω. Ἐγὼ δηλ., ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' οὐδὲν εἰ μὴ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ παρωνύμιον ἔχω λάβῃ. Ποία δὲ εἶνε αὕτη ἡ σοφία ; ἥτις εἶνε ἔτως ἀνθρωπίνῃ σοφία. Διότι τῷ ὄντι φαίνομαι ὅτι ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν· οὗτοι δ' ἔσως (οἱ σοφισταί), οὓς πρὸ ὀλίγου ἔλεγον, δύνανται νὰ ἔχωσι μείζω τινὰ ἢ ἀνάλογον πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου σοφίαν, εἰ δὲ μὴ ἀπορῶ τί νὰ λέγω περὶ ταύτης· διότι βεβαίως ἐγὼ τοῦλάχιστον αὐτὴν δὲν γνωρίζω, ἀλλ' ὅστις λέγει (ὅτι γνωρίζω ταύτην) καὶ ψεύδεται καὶ λέγει ἵνα διαβάλλῃ ἐμέ. Κοὶ πρὸς χάριν μου, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θορυβήσητε, μηδ' ἐὰν φανῶ εἰς ὑμᾶς ὅτι λέγω μέγα τι· διότι δὲν θὰ εἶπω ἰδικόν μου τὸν λόγον, ὃν ἂν λέγω, ἀλλὰ θὰ στρέξω (τὸν λόγον) εἰς ἀξιοπίστου κατὰ τὴν κρίσιν ὑμῶν τὸν λέγοντα. Διότι τῆς ἐμῆς σοφίας, ἐὼν βεβαίως αὕτη εἶνε τις καὶ ὅποια εἶνε, μάρτυρα εἰς ὑμᾶς θὰ παράσχω τὸν ἐν Δελφοῖς θεόν. Γνωρίζετε δηλ., νομίζω, τινὰ Χαιρεφῶντα. 21 Οὗτος καὶ ἐμὸς φίλος ἦτο ἐκ νεανικῆς ἡλικίας καὶ τοῦ δη-

(1) Τὸ ἀφορᾶν σὲ τί εἶνε ; τί ἔκαμες ; τίς εἶνε ἡ ὑπόθεσίς σου ;

μοκρατικοῦ ὕμῶν πλήθους καὶ μεθ' ὕμῶν ἔφυγε τὴν ἐπὶ τῶν τριάκοντα φυγὴν καὶ μεθ' ὕμῶν κατηλθεν (ἐκ τῆς φυγῆς εἰς τὴν πατρίδα). Καὶ γνωρίζετε βεβαίως ὅποιος ἦτο ὁ Χαιρεφῶν, ὅτι ἦτο σφοδρὸς εἰς ὅ,τι ἤθελεν ἐπιχειρήσῃ. Καὶ λοιπὸν ποτε καὶ εἰς Δελφούς ἐλθὼν ἐτόλμησε τοῦτο νὰ ἐρωτήσῃ τὸ μαντεῖον· καὶ μὴ θορυβεῖτε, ὅπερ (καὶ πρότερον) εἶπον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἠρώτησε δηλ., ἐάν τις ἦτο ἐμοῦ σοφώτερος. Ἀπεκρίθη λοιπὸν ἡ Πυθία ὅτι οὐδεὶς εἶνε σοφώτερος. Καὶ περὶ τούτων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ οὗτος δὲ (ὁ Χαιρεκράτης) θὰ μαρτυρήσῃ, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἔχει ἀποθάνῃ.

Β Χ 6. Σκέψασθε δὲ διὰ τίνα αἰτίαν ταῦτα λέγω· (λέγω δὲ ταῦτα), διότι μέλλω νὰ πληροφορήσω ὑμᾶς, ἐκ τίνος αἰτίας ἢ κατ' ἐμοῦ κατηγορία ἔχει γίνῃ. Ταῦτα δηλ. ἐγὼ ἀκούσας ἐσκεπτόμην οὕτω δά· τί ἄρα γε λέγει ὁ θεὸς καὶ τί ἄρα γε ἐννοεῖ; διότι ἐγὼ βεβαίως γινώσκω ἀκριβῶς περὶ ἐμαυτοῦ ὅτι οὔτε πολλὴν οὔτε ὀλίγην σοφίαν ἔχω· τί ἄρα γε λοιπὸν ἐννοεῖ, λέγων ὅτι ἐγὼ εἶμαι σοφώτατος; διότι βεβαίως δὲν ψεύδεται· καθότι δὲν ἀρμόζει κατὰ τοὺς θεῖους νόμους εἰς αὐτὸν (νὰ ψεύδῃται). Καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἠπόρουν, τί ἄρα γε ἐννοεῖ, ἔπειτα μετὰ μεγίστης δυσκολίας εἰς ἐξέτασιν τοῦ χρησμοῦ (τί ἐννοεῖ) τοιαύτην περίπου ἐβόδισα.

Γ Ἦλθον πρὸς τίνα ἐκ τῶν φαινομένων ὅτι εἶνε σοφοί, ἵνα ἐνταῦθα παρ' ὅσον ἄλλοθί που ἐλέγξω τὸ μαντεῖον καὶ ἀποδείξω εἰς τὴν χρησμὸν ὅτι οὗτος δὲ εἶνε σοφώτερος ἐμοῦ, σὺ δὲ ἐμέ ἔλεγες. Ἐξετάζων λοιπὸν τοῦτον, — διότι ὀνομαστί οὐδόλως ἔχω ἀνάγκην αὐτὸν νὰ λέγω (ὀνομάζω), ἦτο δέ τις τῶν πολιτικῶν, — ὃν ἐγὼ ἐξετάζων τοιοῦτόν τι ἔπαθον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτε συνδιελεγόμεν αὐτῷ· ἐφάνη μοι δηλ. οὗτος ὁ ἀνὴρ ὅτι φαίνεται μὲν ὅτι εἶνε σοφὸς καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς ἀνθρώπους· καὶ πρὸ πάντων εἰς ἑαυτόν,

εἶνε δὲ (σοφός) οὐχί· καὶ ἔπειτα προσεπάθουν νὰ δεικνύω εἰς αὐτόν, ὅτι ἐνόμιζε μὲν ὅτι ἦτο σοφός, ἦτο δὲ οὐχί. Ἐκ ταύ- Δ της λοιπὸν τῆς αἰτίας καὶ ὑπὸ τούτου ἐμισήθην καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐκ τῶν παρόντων, ἀπερχόμενος δ' οὖν κατ' ἑμαυτὸν ἐσκεπτόμην ὅτι τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ σοφώτερος εἶμαι· διότι φαίνεται μὲν ὅτι οὐδέτερος ἡμῶν οὐδὲν καλὸν καὶ ἀγαθὸν γινώσκει, ἀλλ' οὗτος μὲν νομίζει ὅτι γινώσκει εἰ καὶ δὲν γινώσκει, ἐγὼ δέ, καθὼς δὲν γνωρίζω, (οὕτως) οὐδὲ νομίζω ὅτι γινώσκω· φαίνομαι λοιπὸν ὅτι τούτου (τοῦ πολιτικοῦ) τοῦλάχιστον ὀλίγον τι σοφώτερος εἶμαι κατ' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ἅτινα δὲν γνωρίζω, οὐδὲ νομίζω ὅτι γνωρίζω. Ἐκ τούτου ἐπορευόμην πρὸς ἄλλον ἐκ τῶν φαινομένων Ε ὅτι εἶνε σοφώτεροι ἐκείνου, καὶ τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐφάνησαν εἰς ἐμέ. Καὶ ἐκεῖ καὶ ὑπ' ἐκείνου καὶ ὑπ' ἄλλων πολλῶν ἐμισήθην.

7. Μετὰ ταῦτα δὲ πλεόν κατα σειρὰν ἐπορευόμην, ἂν καὶ ἠσθχνόμην μετὰ λύπης καὶ φόβου ὅτι ἐμισούμην, ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἐφαίνετο ὅτι εἶνε τὴν τοῦ θεοῦ ἀπόκρισιν νὰ νομίζω πλείστης τιμῆς ἀξίαν· ἐφαίνετό μοι λοιπὸν ὅτι πρέπει νὰ πορεύωμαι ἐξετάζων τὸν χρησμὸν τί ἐνοεῖ πρὸς ἅπαντας τοὺς φαινομένους ὅτι γινώσκουσί τι. Καὶ μὰ τὸν 22 κύνα (1), ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, — διότι πρέπει πρὸς ὑμᾶς νὰ λέγω τὴν ἀλήθειαν —, ὄντως ἐγὼ ἔπαθον τοιοῦτόν τι· δηλ. οἱ μὲν ἔχοντες μεγίστην δόξαν ὡς πρὸς σοφίαν ἐφάνησαν εἰς ἐμέ, κατὰ τὴν ἐντολήν(2) τοῦ θεοῦ ἐξετάζοντα, ὅτι τοῦ πλείστου σχεδὸν (τῆς σοφίας) ἴστεροῦντο, ἄλλοι δέ, εἰ καὶ ἐφαί-

(1) Ὁ Σωκράτης ἀποφεύγει τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους, πρβλ. καὶ τὰ δημῶδη μὰ τὸ ψωμί, μὰ τὰ λάχανα, κτλ.

(2) Ὁ Σωκράτης ἐνόμισε τὸν χρησμὸν ὡς αἰνίγμα, δοθὲν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρὸς λύσιν.

νοντο ὑποδεέστεροι, (ἐφάνητάν μοι ὅτι) ἦσαν ὑπέρτεροι ἀνδρες ὡς πρὸς τὴν σοφίαν. Πρέπει βεβαίως νὰ δεῖξω φανερά εἰς ὑμᾶς τὴν ἐμὴν περιπλάνησιν, ὡς ἐὰν κόπους τινὰς ἐκόπιαζον, ἵνα ἡ μαντεία καὶ ἐλεγχθῆ εὐκόλως ὑπ' ἐμοῦ. Διότι μετὰ τοὺς πολιτικούς ἐπορευόμην πρὸς τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς τῶν τραγωιδιῶν καὶ τοὺς τῶν διθυράμβων καὶ τοὺς ἄλλους, νομίζων ὅτι παρ' αὐτοῖς ὀφθαλμοφανῶς θὰ εὔρω τὸν ἐχυτόν μου ὅτι εἶνε ἀμαθέστερος ἐκείνων. Λαυβάνων λοιπὸν εἰς χειρὰς μου τὰ ποιήματα αὐτῶν, ἅτινα ἐφαίνοντό μοι ὅτι μετὰ πολλῆς φροντίδος ἦσαν ὑπ' αὐτῶν πεποιημένα, ἠρώτων συχνάκις μέχρι ἐνὸς πάντας τί ἐνόουν (διὰ τῶν ποιημάτων αὐτῶν), ἵνα συγχρόνως καὶ μαθάνω τι παρ' αὐτῶν. Ἀποφεύγω δ' ἐξ αἰσχύνης νὰ εἶπω πρὸς ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, τὴν ἀλήθειαν· ὅμως δὲ πρέπει νὰ εἶπω. Δηλ. ἔπαντες σχεδὸν οἱ παρόντες ἔλεγον πολλάκις κάλλιον σχεδὸν αὐτῶν περὶ τῶν ποιημάτων, ἅτινα αὐτοὶ εἶχον ποιήσει. Ἐνόησα λοιπὸν καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τοῦτο, ὅτι

Γ οὐχὶ ἔνεκα σοφίας ἐποίουν, ἅτινα ἐποίουν ποιήματα, ἀλλ' ἔνεκα φυσικῆς τινος ἐμπνεύσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ, καθὼς οἱ διὰ θείας ἐμπνεύσεως μαντευόμενοι καὶ οἱ χρησιμοδοτοῦντες· διότι καὶ οὗτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καλὰ, γνωρίζουσι δὲ οὐδὲν ἐκ τῶν ὅσα λέγουσιν. Τοιοῦτον περίπου πάθος ἐφάνησάν μοι καὶ οἱ ποιηταὶ ὅτι ἔχουσι πάθη· καὶ συγχρόνως ἐνόησα ὅτι αὐτοὶ ἔνεκα τῆς ποιήσεως ἐνόμιζον ὅτι καὶ κατὰ τὰ ἄλλα ἦσαν σοφώτατοι τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ ὅποια δὲν ἦσαν (σοφοί). Ἀπηρχόμην λοιπὸν καὶ ἐκ τῶν ποιητῶν μετὰ τῆς γνώμης ὅτι εἶχον ὑπερτερήσει (αὐτοῦς) διὰ τοῦ ἰδίου, δι' οὗ ἀκριβῶς (εἶχον ὑπερτερήτη) καὶ τοὺς πολιτικούς (1).

(1) Εἶνε δὲ τοῦτο τὸ «*ἄ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέαι, ἐκεῖνοι δὲ οἴονται εἰδέαι οὐκ εἰδότες*».

8. Τελευταῖον δὲ ἐπορευόμην πρὸς τοὺς χειροτέχνους· διότι Δ ἐγνώριζον ἀκριβῶς περὶ ἐμαυτοῦ ὅτι οὐδὲν σχεδὸν ἐγίνωσκον, ἐγνώριζον δὲ καλῶς ὅτι θὰ εὑρισκον τούτους νὰ γινώττωσι πολλὰ κατὰ. Καὶ εἰς τοῦτο μὲν δὲν ἠπατήθην, ἀλλ' ἐγίνωσκον ἄτινα ἐγὼ ἠγνόουν καὶ κατὰ τοῦτο ἦταν σοφώτεροί μου. Ἄλλ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐφάνησάν μοι ὅτι ἔχουσι τὸ ἴδιον ἀμάρτημα, ὅπερ καὶ οἱ ποιηταὶ (εἶχον)· δηλ. διὰ τὴν καλὴν ἐξεργασίαν τῆς τέχνης ἕκαστος ἐνόμιζεν ὅτι καὶ κατὰ τὰλλα, γὰρ τὴν διοίκησιν τῆς πόλεως ἀφορῶντα (τὰ πολιτικά), εἶνε σοφώτατος, καὶ αὐτῶν τρυτὸ τὸ ἀμάρτημα ἐκείνων τὴν σοφίαν ἐπεσκίαζεν· ὥστε νὰ ἐξετάζω ἐμαυτὸν Ε ἀκριβῶς δι' ἐρωτήσεως ἐν ὀνόματι τοῦ χρησμοῦ, ποῖον ἐκ τῶν δύο ἤθελον προτιμήσῃ νὰ εἶμαι τοιοῦτος, οἷος εἶμαι, μήτε (1) τὴν σοφίαν ἐκείνων ἔχων μήτε τὴν ἀμάθειαν, ἢ νὰ ἔχω ἀμφοτέρω, ἄτινα ἐκεῖνοι ἔχουσιν; Ἀπεκρίθην λοιπὸν εἰς ἐμαυτὸν καὶ εἰς τὸν χρησμόν, ὅτι ὠφέλιμόν μοι ἦτο νὰ εἶμαι οἷος εἶμαι. X

9. Ἐνεκα ταύτης λοιπὸν τῆς ἐξετάσεως, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλὰ μὲν μίση ἔχουσι γίνῃ κατ' ἐμοῦ καὶ μάλιστα 23 δυσαρρεστότατα καὶ βαρύτατα, ὥστε πολλαὶ κατηγορίαι ἀπὸ αὐτῶν νὰ ἔχωσι γίνῃ, τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα νὰ ὀνομαζώμαι, δηλ. ὅτι εἶμαι σοφός. Διότι οἱ ἐκάστοτε παρόντες νομίζουσιν ὅτι εἶμαι ἐγὼ σοφός κατὰ ταῦτα, καθ' ἃ θὰ ἐξελέγξω ἄλλον· ἐν τούτοις φαίνεται, ὧ ἄνδρες, ὅτι τῶ ὄντι ὁ θεός εἶνε σοφός, καὶ ἐν τῷ χρησμῷ τούτῳ τοῦτο (φαίνεται ὅτι) λέγει, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγην τινα ἀξίαν ἔχει, μᾶλλον δὲ οὐδεμίαν· καὶ φαίνεται (οὗτος) ὅτι δὲν λέγει τοῦτο

(1) Μήτε πως σοφός ὢν τὴν σοφίαν ἐκείνων μήτε ἀμαθὴς τὴν ἀμάθειαν αὐτῶν.

περὶ τοῦ Σωκράτους, ἔχει δὲ μεταχειριτῆ ἀρμοδίως τὸ ἰδικόν μου ὄνομα, ἐμὲ κάμων παρὰδειγμα, ὡς ἐάν ἤθελεν εἶ-
B πη ὅτι οὗτος, ὡ ἄνθρωποι, εἶνε σοφώτατος ὑμῶν, ὅστις ὡς ὁ Σωκράτης ἔχει κατανοήσῃ ὅτι οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει ἀλη-
 θῶς ὡς πρὸς σοφίαν. Ταῦτα λοιπὸν ἐγὼ μὲν ἀκόμη καὶ τόρα περιερχόμενος ζητῶ καὶ ἐξετάζω κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ καὶ ἐκ τῶν πολιτῶν καὶ ξένων ἐάν τινα νομίζω ὅτι εἶνε σοφός. Καὶ ὁπότεν δὲν μοι φαίνεται οὗτος σοφός, βοηθῶν τὸν θεὸν καθίστημι φανερὸν εἰς αὐτὸν ὅτι δὲν εἶνε σοφός. Καὶ ἔνεκα ταύτης τῆς ἀσχολίας οὔτε τι ἀξίον λόγου τῶν τῆς πόλεως νὰ πράξω ἔχει γίνῃ εἰς ἐμὲ εὐκαιρία οὔτε τῶν Γοικείων, ἀλλ' εἶμαι ἐν ἀπέριως μεγάλην πενίαν διὰ τὴν λατρείαν (ὑπηρεσίαν) τοῦ θεοῦ.

10. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ νέοι οἱ μάλιστα εὐκχιροῦντες, δηλ. οἱ τῶν πλουσιωτάτων, ἀκολουθοῦντές μοι κατόπιν αὐθόρμητοι εὐχαριστοῦνται ν' ἀκούωσι τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐξετάζωνται ὑπ' ἐμοῦ, καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐμὲ μιμοῦνται καὶ οὕτως ἐπιχειροῦσι νὰ ἐξετάζωσιν ἄλλους· καὶ ἔπειτα, νομίζω, εὐρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν ἀνθρώπων, οἵτινες νομίζουσι μὲν ὅτι γινώσκουσι τι, γινώσκουσι δὲ ὀλίγα ἢ (μᾶλλον δὲ) οὐδέν. Ἐκ ταύτης λοιπὸν τῆς αἰτίας οἱ ὑπ' αὐτῶν (τῶν νέων) ἐξεταζόμενοι ὀργίζονται κατ' ἐμοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καθ' ἐξυτῶν, **Δ** καὶ λέγουσιν ὅτι ὁ Σωκράτης εἶνε μιαιώτατός τις καὶ διαφθείρει τοὺς νέους· καὶ ὁπότεν τις ἐρωτᾷ αὐτοὺς τί ποιῶν (εἶνε μιαιώτατος) καὶ τί διδάσκων (διαφθείρει τοὺς νέους), οὐδὲν μὲν δύνανται νὰ εἴπωσιν, ἀλλ' ἀποροῦσιν, ἵνα δὲ μὴ φαίνωνται ὅτι ἀποροῦσι, λέγουσι τὰ κατὰ πάντων τῶν φιλοσόφων πρόχειρα ταῦτα, ὅτι ὅηλ. (διαφθείρει τοὺς νέους διδάσκων αὐτοὺς) τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑποκάτω τῆς γῆς <νὰ ζητῶσι> καὶ θεοὺς νὰ μὴ λατρεύωσι καὶ τὸ ἀδικὸν νὰ κά-

μνωσι δίκαιον. Διότι, νομίζω, δὲν ἤθελον νὰ λέγωσι τὴν ἀλήθειαν, ὅτι γίνονται κατὰδῆλοι ὅτι προσποιούνται μὲν ὅτι γινώσκουσί τι, γινώσκουσι δ' οὐδέν. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶνε, **E** νομίζω, φιλότιμοι καὶ σφοδροὶ καὶ πολλοὶ καὶ λέγουσιν ἐκ συμφώνου καὶ μετὰ πιθανότητος περὶ ἐμοῦ, ἔχουσιν ἐμπλήρη ὑμῶν τὰ ὄψα καὶ πρὸ πολλοῦ καὶ νῦν σφοδρῶς κατηγοροῦντες. Ἐκ τούτων καὶ ὁ Μέλητος ἐπετέθη κατ' ἐμοῦ καὶ ὁ Ἄνυτος καὶ ὁ Λύκων, ὁ μὲν Μέλητος ὑπὲρ τῶν ποιητῶν (1) δυσανασχετῶν, ὁ Ἄνυτος δὲ ὑπὲρ τῶν τεχνιτῶν, ὁ Λύκων **24** δὲ ὑπὲρ τῶν ῥητόρων· ὥστε, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἐγὼ ἔλεγον, ἤθελον θαυμάζει, ἐὰν ἤθελον ἐγὼ δυνηθῆ νὰ ἀφαιρέσω ἐξ ὑμῶν ταύτην τὴν περὶ ἐμοῦ κακὴν γνώμην ἐν τόσον ὀλίγῳ χρόνῳ, ἂν καὶ ἔχει γίνῃ τόσον πολλή. Ταῦτα εἶνε ὑμῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ ἀληθῆ (ἢ καθαρὰ ἀλήθεια), καὶ πρὸς ὑμᾶς οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ἀποκρύψας πρὸς ᾠφέλειάν μου οὐδ' ἐκ φόβου παρασιωπήσας ἐγὼ λέγω. Καὶ ὅμως γινώσκω σχεδὸν ὅτι διὰ τὴν ἀλήθειαν μισοῦμαι· ὅπερ καὶ εἶνε ἀπόδειξις ὅτι ἀληθῆ λέγω καὶ ὅτι αὕτη εἶνε ἡ κατ' ἐμοῦ κατηγορία καὶ αὗται εἶνε αἱ αἰτίαι. Καὶ ἐὰν τε νῦν ἐὰν τε πάλιν ζητή- **B** σητε ταῦτα, οὕτω θὰ εὔρητε.

11. Περὶ μὲν λοιπὸν τῶν κατηγοριῶν, ἃς οἱ πρῶτοι κατήγοροι κατηγοροῦν μου, ταῦτα εἶνε ἀρκετὴ ἀπολογία πρὸς ὑμᾶς. Πρὸς δὲ τὸν Μέλητον τὸν ἀγαθὸν τε καὶ φιλόπατριν, καθὼς (ἐκυτὸν) λέγει, καὶ πρὸς τοὺς ὑστέρους (κατηγόρους) μετὰ ταῦτα θὰ προσπαθήσω ν' ἀπολογῶμαι. Πάλιν δηλ. βεβαίως, ἐπειδὴ οὗτοι εἶνε ἄλλοι κατήγοροι, ἃς λάβωμεν πάλιν τὴν ἔνορκον γραπτὴν κατηγορίαν τούτων. Ἐχει δὲ (αὕτη)

---

(1) Ἐν ὀνόματι τῶν ποιητῶν, ὅπερ κοινότερον διὰ λογαριασμὸν τῶν ποιητῶν λέγεται.

Ὡδὲ πως. Λέγει ὅτι ὁ Σωκράτης εἶνε ἄδικος, διότι καὶ τοὺς
 Γένους διαφθείρει καὶ τοὺς ὑπὸ τῆς πόλεως λατρευομένους
 θεοὺς δει λατρεύει, ἀλλ' ἄλλα νέα δαιμόνια Ἡ μὲν λοι-
 πὸν κατηγορίᾳ τοιαύτῃ εἶνε· ταύτης δὲ τῆς κατηγορίας ἐν
 ἕκαστον ἄς ἐξετάσωμεν. Λέγει δηλ. ὡς γνωστὸν ὅτι εἶμαι
 ἄδικος, διότι διαφθείρω τοὺς νέους. Ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
 ναῖοι, λέγω ὅτι ὁ Μέλητος εἶνε ἄδικος, διότι μετὰ σπου-
 δαιολογίας ἀστειεύεται, καθότι ἀπερισκέπτως εἰς δίκην ἐνά-
 γει ἀνθρώπους προσποιούμενος ὅτι σπουδαιολογεῖ καὶ φρον-
 τίζει περὶ πραγμάτων, περὶ ὧν οὐδεμίᾳ ποτὲ μέχρι τοῦδε
 φροντίς εἰς τοῦτον ὑπῆρξεν. Ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως εἶνε, θὰ
 προσπαθήσω νὰ δείξω πρὸς ὑμᾶς φανερά.

12. Καὶ πρὸς χάριν μου ἔλα, ὦ Μέλητε, εἰπέ· ἄρα γε
 δὲν φροντίζεις πολὺ (δὲν νομίζεις πολλῆς τιμῆς ἄξιον), τίνι
 Δ τρῶπῳ οἱ νεώτεροι θὰ εἶνε ὅσον τὸ δυνατόν βέλτιστοι (ἠθι-
 κώτατα μεμορφωμένοι); Μάλιστα. Ἐλα δὲ τώρα εἰπέ εἰς
 τούτους, τίς κάμνει αὐτούς⁽¹⁾ βελτίονας; Διότι φανερόν (εἶνε)
 ὅτι γνωρίζεις, καθότι βεβαίως εἶνε φροντίς σου (τοῦτο). Διότι
 ἀνακαλύψης ἐμὲ τὸν διαφθείροντα (τοὺς νέους), καθὼς λέ-
 γεις, ἐνάγεις με εἰς τούτους δὲ καὶ κατηγορεῖς· ἔλα δὲ δὲ
 εἰπέ καὶ δεῖξον εἰς αὐτούς τίς εἶνε ὁ βελτιώνων (τοὺς νέους).
 Βλέπεις, ὦ Μέλητε, ὅτι σιωπᾶς καὶ δὲν δύνασαι νὰ εἴπης;
 Καὶ ὅμως (ἢ σιγῇ σου αὕτη) δὲν σοι φαίνεται ὅτι εἶνε αἰ-
 σχρὸν πρᾶγμα καὶ ἀπόδειξις ἰκανὴ τοῦ ὑπ' ἐμοῦ ἤδη λεχθέν-
 τος, ὅτι εἰς σὲ οὐδεμίᾳ φροντίς (περὶ τούτου) ἔχει ὑπάρξῃ;
 Ἄλλ' εἰπέ, ὦ ἀγχθέ, τίς αὐτούς καθιστᾷ βελτίονας; Οἱ
 Ε νόμοι. Ἄλλὰ δὲν ἐρωτῶ τοῦτο, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ τίς ἀν-
 θρωπος, ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸ τοῦτο, δηλ. τοὺς νόμους,

(1) βελτιώνει αὐτούς, καθιστᾷ ἠθικωτέρους;

γινώσκει. Οὗτοι, ὦ Σώκρατες, οἱ δικασταί. Πῶς λέγεις, ὦ Μέλητε; Οὗτοι δὰ δύνανται νὰ ἐκπαιδεύωσι τοὺς νέους καὶ καθιστῶσιν αὐτοὺς βελτίονας; Μάλιστα. Ποῖον ἐκ τῶν δύο πάντες ἐν γένει ἢ τινὲς μὲν αὐτῶν, τινὲς δὲ οὐχί; Πάντες ἐν γένει. Ἀγαθὰ βεβχίως μὰ τὴν Ἑραν ἀγγέλλεις καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν καθιστῶντων τοὺς νέους βελτίονας. Τί δὲ δά; οὗτοι δὰ οἱ ἀκροαταὶ καθιστῶσιν αὐτοὺς βελτίονας ἢ οὐχί; Καὶ οὗτοι. Τί δὲ οἱ βουλευταί; Καὶ οἱ βουλευταί 25 Ἀλλ' ἴσως, ὦ Μέλητε, μὴ οἱ ἐκκλητικισταὶ διαφθείρουσι τοὺς νεωτέρους; ἢ καὶ ἐκεῖνοι πάντες ἐν γένει καθιστῶσιν (αὐτοὺς) βελτίονας; Καὶ ἐκεῖνοι. Πάντες λοιπόν, καθὼς φαίνεται, οἱ Ἀθηναῖοι καθιστῶσιν (αὐτοὺς) καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς πλὴν ἐμοῦ, ἐγὼ δὲ μόνος διαφθείρω. Οὕτω λέγεις; Βεβαιότατα ταῦτα λέγω. Εἰς πολλὴν βεβαίως ἐμὲ μωρίαν ἔχεις καταδικάσῃ (1). Καὶ πρὸς χάριν μου ἀποκρίθητι· ἀληθῶς καὶ ὡς πρὸς ἵππους οὕτω φαίνεται σοι ὅτι εἶνε· οἱ μὲν Β δηλ. βελτιοῦντες αὐτοὺς εἶνε πάντες οἱ ἄνθρωποι, εἰς δὲ τις ὅστις διαφθείρει; ἢ ὅπως τὸ ἐναντίον τούτου, εἰς μὲν τις εἶνε ὅστις δύνανται νὰ βελτιοῖ αὐτοὺς ἢ παρὰ πολὺ ὀλίγοι, οἱ τῆς ἵππικῆς ἔμπειροι· οἱ δὲ περισσότεροι ἐὰν ἀναστρέφονται καὶ μεταχειρίζονται ἵππους, διαφθείρουσιν (αὐτοὺς); Δὲν εἶνε οὕτως, ὦ Μέλητε, καὶ ὡς πρὸς ἵππους καὶ ὡς πρὸς πάντα ἐν γένει τὰ ἄλλα ζῶα; Ἐξ ἅπαντος βεβαίως, εἴτε σὺ καὶ ὁ Ἄνυτος ἀρνεῖσθε εἴτε βεβαιοῦτε· διότι πολλὴ σχεδὸν εὐδαιμονία ἤθελεν ὑπάρχει ὡς πρὸς τοὺς νέους, ἐὰν εἰς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθείρει, οἱ δὲ ἄλλοι ὠφελοῦσιν (αὐτοὺς). Ἀλλ' ὅμως, ὦ Μέλητε, ἱκανῶς φανερὰ δεικνύεις τὸν ἑαυτὸν Γ σου ὅτι οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἐφρόντισας περὶ τῶν νέων

(1) ἐνόμισας ἐμὲ πολὺ μωρὸν ἄνθρωπον.

καὶ σαφῶς ἀποδεικνύεις τὴν σὴν ἀμέλειαν, ὅτι οὐδεμία φρον-
τις ἔχει ὑπάρξει εἰς σέ περὶ ὧν ἐνάγεις ἐμέ.

13. Προσέτι δὲ εἰπέ ἡμῖν, ὦ δι' ἀγάπην τοῦ Διὸς Μέ-
λητε, ποῖον ἐκ τῶν δύο κάλλιον εἶνε νὰ οἰκῆ τις μεταξὺ
πολιτῶν ἀγαθῶν ἢ κακῶν ; ὦ φίλε, ἀποκρίθητι· διότι οὐδὲν
τῶ ὄντι δύσκολον ἐρωτῶ σε. Οἱ μὲν κακοὶ δὲν προξενοῦσι
κακόν τι εἰς τοὺς ἐκάστοτε πλησιέστατα ἑαυτῶν ὑπάρχον-
τας, οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθόν τι ; Μάλιστα. Ὑπάρχει λοιπόν
τις, ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ βλάπτηται ὑπὸ τῶν συνδιατριβόντων
Δ (μετ' αὐτοῦ) μᾶλλον ἢ νὰ ὠφελῆται ; Ἀποκρίθητι, ὦ ἀγαθέ·
διότι καὶ ὁ νόμος διατάσσει ν' ἀποκρίνησαι. Ὑπάρχει τις,
ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ βλάπτηται ; Οὐχὶ βεβαίως. Ἐλα δέ,
ποῖον ἐκ τῶν δύο ἐμέ ἐνάγεις ἐνταῦθα, διότι διαφθείρω
τοὺς νεωτέρους καὶ καθιστῶ αὐτοὺς φαυλοτέρους ἐκουσίως ἢ
ἀκουσίως ; Ἐγὼ τοῦλάχιστον (ἐνάγω σε ὡς διαφθείροντα)
ἐκουσίως. Τί βεβαίως, ὦ Μέλητε ; τόσον σὺ εἶσαι σοφώτε-
ρος ἐμοῦ, ὅστις εἶμαι γέρων, ἢ καὶ σὺ εἶσαι νέος, ὥστε σὺ
μὲν ἔχεις ἐννοήσῃ ὅτι οἱ μὲν κακοὶ κακόν τι προξενοῦσιν εἰς
τοὺς ἐκάστοτε πλησιέστατους ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθόν
Ε <τι>· ἐγὼ δὲ τῇ ἀληθείᾳ εἰς τοσαύτην ἀμάθειαν κατήντη-
σα, ὥστε καὶ τοῦτο ἀγνοῶ, ὅτι, ἐάν τινα τῶν συνδιατριβόντων
(μετ' ἐμοῦ) καταστήσω κακόν, θὰ κινδυνεύσω νὰ κακοποιηθῶ
ὑπ' αὐτοῦ, ὥστε τοῦτο τὸ τόσον μέγα κακόν ἐκουσίως κάμνω,
καθὼς λέγεις σὺ ; Εἰς ταῦτα ἐγὼ δὲν πείθομαι εἰς σέ, ὦ Μέ-
λητε, νομίζω δὲ ὅτι οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων (πέιθε-
26 ταί σοι εἰς ταῦτα)· ἀλλ' ἢ δὲν διαφθείρω ἢ, ἐάν διαφθείρω,
διαφθείρω ἀκουσίως, ὥστε σὺ τοῦλάχιστον κατ' ἀμφοτέρα⁽¹⁾

(¹) Διότι λέγει ὅτι ὁ Σωκράτης διαφθείρει τοὺς νέους καὶ ὅτι
διαφθείρει αὐτοὺς ἐκουσίως.

μεύδουσαι. Ἐάν δ' ἀκουσίως διαφθείρω, ἕνεκα τῶν ἀκουσίω
ἐκμαρτημάτων δὲν εἶνε νόμος νὰ ἐνάγῃς με ἐν:αὔθα, ἀλλ'
ἰδιαιτέρως με λαβὼν νὰ διδάσκῃς καὶ συμβουλευῃς· διότι
εἶνε φανερόν ὅτι, ἐάν διδάχθῶ, θὰ παύσω νὰ ποιῶ ὅπερ ἔσα
ἔσα ἀκουσίως ποιῶ. Σὺ δὲ ν' ἀναστραφῇς μὲν μετ' ἐμοῦ καὶ
νὰ διδάξῃς ἀπέφυγες, ἐνάγεις με δ' ἐνταῦθα, ἔνθα νόμος εἶνε
νὰ ἐνάγωσι τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην τιμωρίας, ἀλλ' οὐχὶ δι-
δασκαλίας.

14. Ἄλλ' ὅμως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν φανε- B
ρὸν πλέον εἶνε, ὅπερ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι δηλ. εἰς τὸν Μέλη-
τον περὶ τούτων οὔτε μεγάλη οὔτε μικρά ποτε μέχρι τοῦδε
φροντὶς ὑπῆρξεν· ὅμως δὲ δὴ λέγε εἰς ἡμᾶς, πῶς λέγεις ὅτι
διαφθείρω, ὦ Μέλητε, τοὺς νεωτέρους; ἢ δηλαδὴ (λέγεις)
ὅτι συμφώνως πρὸς τὴν ἔγγραφον κατηγορίαν σου, ἣν κα-
τηγόρησάς μου, (διαφθείρω τοὺς νεωτέρους) διδάσκων (αὐ-
τοὺς) νὰ μὴ λατρεύωσιν οὐς ἢ πόλις λατρεύει θεοῦς, ἀλλὰ
δὲ (νὰ λατρεύωσι) νέα δαιμόνια; δὲν λέγεις ὅτι ταῦτα δι-
δάσκων διαφθείρω (τοὺς νεωτέρους); Βεβαιότατα πολὺ ταῦτα
λέγω. Δι' ἀγάπην δέ, ὦ Μέλητε, τούτων τῶν θεῶν, οὓς
νῦν λέγομεν, εἰπέ ἔτι σαφέστερον καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τού-
τους δά. Διότι ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω, ποῖον ἐκ τῶν Γ
δύο λέγεις ὅτι διδάσκω (αὐτοὺς) νὰ πιστεύωσιν ὅτι ὑπάρ-
χουσί τινες θεοί, καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἐπομένως πιστεύω ὅτι
ὑπάρχουσι θεοί, καὶ δὲν εἶμαι ἐξ ὀλοκλήρου ἄθεος, οὐδὲ
κατὰ τοῦτο εἶμαι ἄδικος, ἀλλ' ὅμως δὲν λατρεύω ὅσους
ἀκριβῶς ἔσα ἔσα ἢ πόλις (λατρεύει), ἀλλ' ἄλλους καὶ αὐτῇ
εἶνε ἢ κατ' ἐμοῦ κατηγορίᾳ σου ὅτι (λατρεύω) ἄλλους· ἢ
λέγεις ὅτι καὶ ἐγὼ αὐτὸς παντάπασι δὲν λατρεύω θεοῦς
καὶ τοὺς ἄλλους ταῦτα διδάσκω. Τοῦτο λέγω ὅτι κατ' ὀλο-
κληρίαν δὲν λατρεύεις θεοῦς. Ὡ παρὰδοξε Μέλητε, διὰ τί

ταῦτα λέγεις ; οὐδὲ ὁ ἥλιος οὐδὲ ἡ σελήνη λοιπὸν πιστεύω
ὅτι εἶνε θεοί, καθὼς ἀκριβῶς οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι (πιστεύου-
Δ σιν) ; Οὐχὶ μὰ τὸν Δία, ὃ ἄνδρες δικασταί, ἐπειδὴ λέγεις
ὅτι ὁ μὲν ἥλιος εἶνε λίθος, ἡ δὲ σελήνη γῆ (1). Τὸν Ἀνα-
ξαγόραν νομίζεις ὅτι κατηγορεῖς, ὃ φίλε Μέλητε, καὶ τό-
σον καταφρονεῖς τούτους δὲ (τούς δικαστάς) καὶ τύσον ἀμα-
θεῖς νομίζεις ὅτι εἶνε, ὥστε ν' ἀγνοῶσιν ὅτι τὰ βιβλία τοῦ
Ἀναξαγόρου τοῦ Κλαζομενίου εἶνε πλήρη τούτων τῶν θεω-
ριῶν ; καὶ ἐπὶ τέλους καὶ οἱ νέοι (δύνασαι νὰ εἴπῃς) ὅτι
μυθάνουσι ταῦτα παρ' ἐμοῦ, ἅτινα ἐπιτρέπεται εἰς αὐτούς,
ἀγοράζοντες ἐκ τῆς ὀρχήστρας (2) ἀντὶ δραχμῆς ἐνίοτε, ἐάν
Ε μετὰ παρά πολλῆς τιμῆς ἤθελον ἀγοράσῃ (τὰ βιβλία τοῦ
Ἀναξαγόρου), νὰ καταγελῶσι τὸν Σωκράτην (3), ἐάν προ-
ποιῆται ὅτι εἶνε ἑαυτοῦ (αἱ θεωρίαι αὗται), καὶ μάλιστα
ἀφ' οὗ εἶνε τὸσον ἄτοποι θεωρίαι (4). Ἄλλ' ὃ δι' ἀγά-
πην τοῦ Διός, οὕτω δὲ φαίνομαί σοι ὅτι οὐδεὶς θεὸς πι-
στεύω ὅτι ὑπάρχει ; Οὐχὶ βεβαίως μὰ τὸν Δία οὐδόλως.
Δὲν εἶσαι πιστευτός πως, ὃ Μέλητε, καὶ μάλιστα βεβαίως,
ὡς εἰ ; ἐμὲ φαίνεσαι, ὑπὸ τοῦ ἑαυτοῦ σου. Διότι εἰς ἐμὲ οὗ-
τος δὲ φίνεται, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι εἶνε παρά πολὺ
ἀλαζῶν καὶ παράτολμος (θρασύς) καὶ κατηγορήσέ μου ταύ-

(1) ἀπόκρισις τοῦ Μελήτου.

(2) Ἡ ὀρχήστρα ἦν μέρος τῆς ἀγορᾶς, ἐνθα ἦσαν βιβλιοπωλεῖα. Τὰ βιβλία τοῦ Ἀναξαγόρου ἐπωλοῦντο ὀλιγώτερον τῆς δραχμῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντὶ δραχμῆς, ὅτε ἦτο ἔλλειψις αὐτῶν.

(3) Ἀντὶ τοῦ « <μαθᾶναι καὶ> καταγελᾶν Σωκράτους », ὡς θὰ ἦτο τὸ σαφέστερον, εἶπεν ἐν τῷ κειμένῳ μόνον τὸ καταγελᾶν, ὅπερ προέρχεται ἐκ τῆς μαθήσεως.

(4) Ὁ σφετερισμὸς ξένων καὶ μάλιστα ἀτόπων θεωριῶν εἶνε πολλῶ γελιοτέρος.

την τὴν κατηγορίαν ἀληθῶς ἕνεκα ἀλαζονείας τινός καὶ
 θρασυτήτος καὶ νεανικῆς ὑπεροψίας. Ὀμοιάζει δηλ. τρόπον 27
 τινὰ πρὸς ἄνθρωπον, ὅστις συνθέτει αἰνίγμα δοκιμάζων,
 ἄρα γε θὰ ἐννοήσῃ ὁ Σωκράτης ὁ κεκηρυγμένος σοφὸς ὅτι
 ἐγὼ ἀστειεύομαι καὶ λέγω ἐναντία πρὸς ἑμαυτὸν ἢ θὰ ἐξο-
 πατήσω αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀκούοντας; Διότι οὗ-
 τος φαίνεται εἰς ἐμέ ὅτι λέγει τὰ ἐναντία αὐτὸς πρὸς ἑαυ-
 τὸν ἐν τῇ κατηγορίᾳ, καθὼς (ἤθελε λέγῃ τὰ ἐναντία αὐ-
 τὸς πρὸς ἑαυτὸν), ἐὰν ἤθελεν εἶπῃ εἶνε ἄδικος ὁ Σωκρά-
 τής, διότι θεοὺς δὲν λατρεύει, ἀλλὰ (εἶνε ἄδικος), διότι
 θεοὺς λατρεύει. Καὶ ὅμως τοῦτο εἶνε ἴδιον παίζοντος.

15. Ἐξετάσατε λοιπὸν μετ' ἐμοῦ, ὦ ἄνδρες, πῶς φαίνε-
 ται μοι ὅτι λέγει ταῦτα (1). σὺ δὲ πρὸς χάριν ἡμῶν ἀπο-
 κρίθητι, ὦ Μέλητε, ὑμεῖς δέ, δι' ὅπερ κατ' ἀρχὰς ἐκέτευσά
 ὑμᾶς, ἐνθυμήθητε πρὸς χάριν μου νὰ μὴ θορυβῆτε, ἐὰν κατὰ Β
 τὸν συνήθη τρόπον (διαλογικῶς) ὁμιλῶ. Ὑπάρχει ἄνθρω-
 ποι, ὦ Μέλητε, ὅστις ἀνθρώπινα μὲν πράγματα πιστεύει
 ὅτι ὑπάρχουσιν, ἄνθρωποι δ' οὐχί; Ἄς ἀποκρίνηται, ὦ ἄν-
 δρες, καὶ ἄς μὴ θορυβῇ ἄλλον καὶ ἄλλον θόρυβον. Ὑπάρχει
 ὅστις πιστεύει ὅτι ἵπποι μὲν δὲν ὑπάρχουσιν, ἀλλ' ἵππικὰ
 πράγματα; ἢ πιστεύει ὅτι αὐληταὶ μὲν δὲν ὑπάρχουσιν,
 ἀλλ' αὐλητικὰ πράγματα; Δὲν ὑπάρχει, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν.
 ἐὰν σὺ δὲν ἐπιθυμεῖς ν' ἀποκρίνηται, ἐγὼ λέγω εἰς σέ καὶ
 εἰς τοὺς ἄλλους τούτους δά. Ἀλλὰ εἰς τὸ μετὰ τοῦτο τού-
 λάχιστον ἀποκρίθητι. ὑπάρχει ἄνθρωπος, ὅστις δαιμόνια Γ
 μὲν πράγματα πιστεύει ὅτι ὑπάρχουσι, δαίμονες δ' οὐχί;
 Δὲν ὑπάρχει. Πόσον μ' νῦχαρίστησας, διότι τέλος πάντων
 ἀπεκρίθης ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τούτων δά. Λοιπὸν δαιμό-

(1) δηλ. ἀδικεῖ Σωκράτης θεοὺς οὐ νομίζων, ἀλλὰ θεοὺς νομίζων.

νια μὲν λέγεις ὅτι καὶ πιστεύω (ὅτι ὑπάρχουσι) καὶ διδάσκω εἴτε βεβαίως νέα εἴτε παλαιά· ἀλλὰ τέλος πάντων δαιμόνια βεβαίως πιστεύω (ὅτι ὑπάρχουσι) κατὰ τὸν λόγον σου καὶ μάλιστα καὶ ὠρκίσθης (περὶ τούτου) ἐν τῇ κατ' ἐμοῦ κατηγορίᾳ σου. Ἐὰν δὲ δαιμόνια πιστεύω (ὅτι ὑπάρχουσι), καὶ δαίμονες βεβαίως εἶνε πολλή ἀνάγκη νὰ πιστεύω (ὅτι ὑπάρχουσι)· δὲν εἶνε οὕτως; Εἶνε βεβαίως· διότι νομίζω ὅτι συμφωνεῖς, ἐπειδὴ δὲν ἀποκρίνεσαι. Οἱ δὲ δαίμονες δὲν νομίζομεν ὅτι εἶνε ἢ βεβαίως θεοὶ ἢ θεῶν παῖδες; Ὁμολογεῖς ἢ οὐχί; Μάλιστα. Λοιπὸν ἐπειδὴ ἴσα ἴσα πιστεύω ὅτι ὑπάρχουσι δαίμονες, καθὼς σὺ λέγεις, ἐὰν μὲν θεοὶ τινες εἶνε οἱ δαίμονες, τοῦτο δύναται νὰ εἶνε ὅπερ ἐγὼ λέγω ὅτι ὦ; αἰνίγμα προβάλλεις καὶ ἀπτετεύεσαι ⁽¹⁾, δηλ. ὅτι λέγεις ὅτι ἐγὼ πιστεύω ὅτι δὲν ὑπάρχουσι θεοὶ, πάλιν τούνκντίον πιστεύω ὅτι ὑπάρχουσιν, ἐπειδὴ βεβαίως πιστεύω ὅτι ὑπάρχουσι δαίμονες· ἐὰν δ' ὁμοίως οἱ δαίμονες εἶνε νόθοι τινὲς παῖδες θεῶν ἢ ἐκ νυμφῶν ἢ ἐκ τινῶν ἄλλων (δηλ. γυναικῶν), ἐξ ὧν ὡς γνωστὸν μάλιστα λέγονται (οἱ δαίμονες ὅτι εἶνε νόθοι παῖδες θεῶν), τίς ἐκ τῶν ἀνθρώπων δύναται νὰ πιστεύῃ ὅτι θεῶν μὲν παῖδες ὑπάρχουσι, θεοὶ δ' οὐχί; διότι ὁμοίως ἀτοπον δύναται νὰ εἶνε, καθὼς θὰ ἦτο ἀτοπον, ἐὰν τις ἤθελε νομίζῃ ὅτι οἱ ἡμίονοι μὲν εἶνε παῖδες ἵππων καὶ ὄνων, ἵπποι δὲ καὶ ὄνοι ἤθελε νομίζῃ ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν. Ἄλλ', ὦ Μέλητε, ἐξ ἄπαντος σὺ δοκιμάζων ἡμᾶς κατηγόρησας ταύτην τὴν κατηγορίαν ἢ μὴ ἔχων τί ἀληθὲς ἀδίκημα νὰ ἐγκαλῆς κατ' ἐμοῦ· οὐδεὶς δὲ τρόπος ὑπάρχει, δι' οὗ δύνασκι νὰ καταπειθῆς ἀνθρωπὸν

(1) τοῦτο εἶνε τὸ κατὰ τὸν λόγον μου ὑπὸ σοῦ προβαλλόμενον αἰνίγμα καὶ ὁ χარიεντισμὸς σου.

τινα, καὶ μικρὸν νοῦν ἔαν ἔχη, ὅτι ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα πιστεύει ὅτι ὑπάρχουσι καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς πιστεύει ὅτι οὔτε δαίμονες οὔτε θεοὶ ὑπάρχουσιν (1). 28

16. Ἄλλ' ὅμως, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι μὲν ἐγὼ δὲν ἀδικῶ κατὰ τὴν τοῦ Μελήτου κατηγορίαν, φαίνεται μοι ὅτι δὲν εἶνε ὑποκείμενον (δὲν χρήζει) πολλῆς ἀπολογίας, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἀρκοῦσιν· ὅπερ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι πολὺ ἔχω μισηθῆ καὶ ὑπὸ πολλῶν, γνωρίζετε καλῶς ὅτι εἶνε ἀληθές. Καὶ τοῦτο εἶνε ὅπερ ἐμέ θὰ καταδικάτη, ἔαν καταδικάση, οὐχὶ ὁ Μέλητος οὐδὲ ὁ Ἄνυτος, ἀλλ' ἡ κακὴ τε περὶ ἐμοῦ γνώμη τῶν πολλῶν καὶ ὁ φθόνος· ἄτινα ὡς γνωστὸν καὶ ἄλλους πολλοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἔχουσι καταδικάση, νομίζω δὲ ὅτι καὶ θὰ καταδικάσωσιν· οὐδεὶς δὲ φόβος ὑπάρχει μὴ (τοῦτο τὸ κακὸν) σταματήση εἰς ἐμέ. Ἴσως δ' ὅμως τις ἠθελεν εἶπῃ· ἔπειτα δὲν αἰσχύνεσαι, ὧ Σώκρατες, ὅτι ἡσχολήτης περὶ τοιαύτην ἀσχολίαν, ἐξ ἧς κινδυνεύεις τὸρα δὲ νὰ φονευθῆς; Ἐγὼ δὲ πρὸς τοῦτον δίκαιον λόγον δύναμαι ν' ἀντεῖπω, ὅτι οὐχὶ καλῶς λέγεις, ὧ ἄνθρωπε, ἔαν νομίζης ὅτι πρέπει νὰ λογαριάζῃ τὸν κίνδυνον τῆς ζωῆς ἢ τὸν θάνατον ἀνῆρ, οὔτινος καὶ μικρὰ τις ὠφέλεια ὑπάρχει, ἀλλὰ νὰ μὴ παροκτηθῆ ἐκεῖνο μόνον, ὅταν πράττῃ <τι>, ποῖον ἐκ τῶν δύο δηλ. δίκαια ἢ ἀδικα πράττει καὶ ἔργα ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ. Διότι κακοὶ κατὰ τὸν σὸν Γ τοῦλάχιστον λόγον δύνανται νὰ εἶνε ὅσοι τῶν ἡρώων ἐν τῇ Τροίᾳ ἔχουσι φονευθῆ καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ὁ υἱὸς τῆς Θέτιδος, ὅστις τόσον τὸν κίνδυνον περιεφρόνησε παρὰ τὸ νὰ ὑπομείνῃ αἰσχρὸν τι, ὥστε, ὅτε ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἧτις ἦτο θεά, εἶπεν

(1) Ὁ δεχόμενος ὑπαρξιν δαιμονίων καὶ θεῶν εἶνε ἀνάγκη νὰ δέχῃται ὑπαρξιν καὶ δαιμόνων καὶ θεῶν.

εἰς αὐτόν, προθυμούμενον νὰ φονεύσῃ τὸν Ἑκτορά, οὕτως, καθὼς ἐγὼ νομίζω· ὦ παῖ, ἐάν θὰ ἐκδικηθῆς τὸν φόνον τοῦ Πατρόκλου τοῦ φίλου καὶ θὰ φονεύσῃς τὸν Ἑκτορά, σὺ ὁ ἴδιος θὰ φονευθῆς· παρευθὺς τῷ ὄντι εἰς σέ, λέγει, μετὰ τὸν Ἑκτορά ὁ θάνατος εἶνε ἔτοιμος· ἐκεῖνος δὲ ταῦτα ἀκούσας τὸν μὲν θάνατον καὶ τὸν κίνδυνον περιεφρόνησε, Δ πολὺ δὲ μᾶλλον φοβηθεὶς τὴν μετὰ δειλίης ζωὴν καὶ τὸ νὰ μὴ βοηθῆ τοὺς φίλους, παρευθὺς, λέγει, εἴθε νὰ εἶμαι νεκρός, ἀφ' οὗ τιμωρίην ἐπιβάλλω εἰς τὸν ἀδικήσαντα, ἵνα μὴ μένω ἐνταῦθα καταχέλαστος, βάρος δηλ. τῆς γῆς πλησίον τῶν καμπυλοπρόμνων πλοίων. Μὴ νομίζεις ὅτι αὐτὸς ἐφρόντισε περὶ θανάτου καὶ κινδύνου; (Ναὶ δὲν ἐφρόντισε). Διότι οὕτως εἶνε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆ ἀληθείᾳ· ὅπου τις δηλ. θὰ τάξῃ ἑαυτόν, διότι ἐνόμισεν ὅτι (τοῦτο) εἶνε ὠφελιμώτατον, ἢ ταχθῆ ὑπὸ ἄρχοντος, ἐκεῖ πρέπει, καθὼς εἰς ἐμὲ φαίνεται, μένων νὰ κινδυνεύῃ χωρὶς νὰ λογαριάξῃ μῆτε θάνατον μῆτε ἄλλο μὴδὲν μᾶλλον ἢ τὸ αἰσχρόν.

Ε 17. Ἐγὼ λοιπὸν κακὰ ἤθελον κάμη, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐάν, ὅτε μὲν με ἔταττον οἱ στρατηγοί, τοὺς ὁποίους ὑμεῖς ἐξελέξατε νὰ εἶνε στρατηγοί μου, καὶ ἐν Ποτειδαίᾳ καὶ ἐν Ἀμριπόλει καὶ πλησίον τοῦ Δηλίου, τότε μὲν ὅπου ἐκεῖνοι ἔταττόν με ἔμμενον παρ' ὅσον καὶ ἄλλος τις (ἔμμενε) καὶ ἐκινδύνευον νὰ φονευθῶ, ὅτε δὲ ὁ θεὸς ἔταττέ με, καθὼς ἐγὼ καὶ ἐνόμισα καὶ ὑπέλαβον, ὅτι πρέπει νὰ ζῶ φιλοσφῶν καὶ ἐξετάζων τὸν ἑαυτόν μου καὶ τοὺς ἄλλους, τότε δὲ φοβηθεὶς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο ὁ,τιδήποτε πρᾶγμα ἤθελον λιποτακτίσῃ. Κακὸν βεβαίως δύναται νὰ εἶνε καὶ ὡς εἶνε τὸ ἀληθές τότε δικαίως ἤθελέ τις ἐναγάγῃ με εἰς δικαστήριον, διότι δὲν πιστεύω ὅτι ὑπάρχουσι θεοί, ἐάν ἀπειθῶ εἰς τὴν μαντείαν καὶ φοβῶμαι τὸν θάνατον καὶ νομίζω ὅτι εἶμαι

σοφός, ἐν ᾧ δὲν εἶμαι. Διότι τὸ νὰ φοβῆται τις τῶ ὄντι τὸν θάνατον, ᾧ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ νὰ φαίνεται τις ὅτι εἶνε σοφός, ἐὰν μὴ εἶνε· διότι (τοῦτο) εἶνε νὰ φαίνεται τις ὅτι γινώσκει ἄτινα δὲν γινώσκει. Διότι οὐδεὶς μὲν γνωρίζει τὸν θάνατον (οὐ μόνον ἐὰν εἶνε τυχαίως μέγιστον κακὸν ἀλλ') οὐδ' ἐὰν εἶνε τυχαίως εἰς τὸν ἄνθρωπον μέγιστον πάντων τῶν ἀγαθῶν, φοβοῦνται δ' αὐτόν, νομίζοντες ὅτι καλῶς γινώσκουσιν ὅτι (ὁ θάνατος) εἶνε μέγιστον τῶν κακῶν. **Κ**ὼς ὅμως τοῦτο πῶς δὲν εἶνε ἡ ἐπικριτικὸς ἐκείνη ἀμάθεια, δηλ. ἡ ἀμάθεια τοῦ νὰ νομίζῃ τις ὅτι γινώσκει ἄτινα δὲν γινώσκει; Ἐγὼ δέ, ᾧ ἄνδρες, κατὰ τοῦτο καὶ ἐνταῦθα ἴσως διαφέρω τῶν περισσοτέρων ἀνθρώπων, καὶ ἐὰν τῶ ὄντι ἤθελον εἶπῃ ὅτι εἶμαι κατὰ τι σοφώτερός τις, κατὰ τοῦτο ἤθελον εἶπῃ ὅτι εἶμαι σοφώτερος, ὅτι, ὡς δὲν γνωρίζω ἀρκούντως περὶ τῶν ἐν τῷ Ἄδῃ, τοιουτοτρόπως καὶ νομίζω ὅτι δὲν γνωρίζω· τὸ δὲ νὰ εἶνέ τις ἄδικος καὶ νὰ μὴ πείθηται εἰς πάντα βελτίονα (ἐκυτοῦ) καὶ θεὸν καὶ ἄνθρωπον ὅτι εἶνε κακὸν καὶ αἰσχρὸν, γνωρίζω. **Α**πέναντι λοιπὸν τῶν κακῶν, ἄτινα γνωρίζω ὅτι εἶνε κακά, οὐδέποτε θὰ φοβηθῶ οὐδὲ θὰ ἀποφύγω ἄτινα δὲν γνωρίζω, ἐὰν κακὰ καὶ ἀγαθὰ τυχαίως εἶνε· ὥστε οὐδ' ἐὰν νῦν ὑμεῖς ἠθέλετέ με ἀπολύῃ μὴ πεισθέντες **Γ** εἰς τὸν Ἄνυτον, ὅστις ἔλεγεν ὅτι ἢ παντάπασι δὲν ἔπρεπεν ἐγὼ νὰ εἰσέλθω ἐνταῦθα ἢ, ἀφ' οὗ εἰσῆλθον, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ με καταδικάζῃ εἰς θάνατον, λέγων πρὸς ὑμᾶς ὅτι, ἐὰν ἐγὼ θὰ ἤθελον διαφύγη, οἱ υἱοὶ ὑμῶν πλέον ἤθελον πράττειν ἄτινα ὁ Σωκράτης διδάσκει, πράττοντες δὲ ταῦτα πάντες παντάπασι θὰ διχθαρῶντιν, — ἐὰν κατὰ ταῦτα ἠθέλετέ μοι εἶπῃ· ᾧ Σώκρατες, νῦν μὲν εἰς τὸν Ἄνυτον δὲν θὰ ὑπακούσωμεν, ἀλλ' ἀπολύομέν σε, ἐπὶ τούτῳ ὅμως τῶ ὄρω, ὥστε νὰ μὴ ἀσχολῆσαι πλέον περὶ ταύτην

τὴν ἔρευναν μὴδὲ νὰ φιλοσοφῆς· ἐὰν δὲ συλλαμβάνησαι νὰ
 Δ πράττης ἔτι τοῦτο, θὰ φρονεθῆς· ἐὰν λοιπόν, ὕπερ εἶπον,
 ἐπὶ τούτῳ τῷ ὄρω ἠθέλετέ με ἀπολύη, ἤθελον εἶπη πρὸς
 ὑμᾶς ὅτι ἐγὼ ὑμᾶς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγαπῶ μὲν καὶ εὐ-
 νοῶ, θὰ ὑπακούσω δὲ μᾶλλον εἰς τὸν θεὸν ἢ εἰς ὑμᾶς, καὶ
 ἕως ἂν ἀκριβῶς ἀναπνέω καὶ δύνωμαι, δὲν θὰ παύσω τοῦ
 νὰ φιλοσοφῶ καὶ νὰ προτρέπω τε ὑμᾶς καὶ νὰ δεικνύω εἰς
 ὄντινα ἂν ὑμῶν ἐκάστοτε συναντῶ, λέγων ὅποια ἀκριβῶς
 συνηθίζω, ὅτι, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν, ἂν καὶ εἶσαι ἐξ Ἀθηνῶν,
 τῆς μεγίστης καὶ εὐκλεεστάτης ὡς πρὸς σοφίαν καὶ πνεύ-
 ματος ἰσχὺν πόλεως, περὶ χρημάτων μὲν δὲν ἐντρέπεσαι ὅτι
 ἐπιμελεῖσαι πῶς ταῦτα θὰ γίνωπιν εἰς σέ ὅσον τὸ δυνατόν
 Ε πλείστα, καὶ περὶ δόξης καὶ τιμῆς, περὶ δὲ φρονήσεως καὶ
 ἀληθείας καὶ τῆς ψυχῆς πῶς αὕτη θὰ γίνῃ βελτίστη, δὲν
 ἐπιμελεῖσαι οὐδὲ φροντίζεις; Καὶ ἐὰν τις ὑμῶν διαφιλο-
 νικῆ καὶ λέγῃ ὅτι ἐπιμελεῖται, δὲν θὰ ἀφήσω αὐτὸν εὐ-
 θὺς νὰ ἀπέλθῃ οὐδὲ (ἐγὼ) θὰ ἀπέλθω, ἀλλὰ θὰ ἐρωτήσω
 αὐτὸν καὶ θὰ ἐξετάσω καὶ θὰ ἐλέγξω, καὶ ἐὰν δὲν φαίνη-
 ταί μοι ὅτι ἔχει ἀρετὴν, λέγει δὲ (ὅτι ἔχει), θὰ ὀνειδίσω
 (αὐτὸν), διότι τὰ πλείστης τιμῆς ἄξια (τὰ πολυτιμότευτα),
 30 νομίζει ἐλαχίστης τιμῆς ἄξια, τὰ δὲ εὐτελέστατα (νομίζει)
 πλείονος τιμῆς. Ταῦτα καὶ χάριν νεωτέρου καὶ πρεσβυτέρου,
 ὄντινα θὰ συναντῶ, θὰ κάμω, καὶ χάριν ξένου καὶ συμπο-
 λίτου, μᾶλλον δὲ χάριν τῶν συμπολιτῶν (τοσοῦτον), ὅσον
 εἴσθε πλησιέστεροί μου διὰ τὴν συγγένειαν. Διότι ταῦτα
 διατάσσει ὁ θεός, γνωρίζετε καλῶς, καὶ ἐγὼ νομίζω ὅτι
 οὐδὲν ἀκόμη μείζον ἀγαθὸν ἔγινεν εἰς ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ἢ ἡ
 ἐμὴ ὑπηρεσία εἰς τὸν θεόν. Διότι οὐδὲν ἄλλο ἐγὼ πράττων
 περιέρχομαι ἢ πείθων καὶ νεωτέρους ὑμῶν καὶ πρεσβυτέρους
 μήτε περὶ σωμάτων νὰ φροντίζωσι μήτε περὶ χρημάτων

πρότερον μηδὲ τόσον σφοδρῶς ὅσον περὶ τῆς ψυχῆς πῶς αὕτη B
θὰ εἶνε ὅσον τὸ δυνατόν ἀρίστη, λέγων ὅτι οὐχὶ ἐκ χρημά-
των γίνεται ἀρετή, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα καὶ πάντα ἐν
γένει τὰ ἄλλα ἀγαθὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ κατ' ἰδίαν
καὶ δημοσίως. Ἐάν μὲν λοιπὸν ταῦτα λέγων διαφθείρω
τοὺς νέους, ταῦτα τὰ πράγματα δύνανται νὰ εἶνε βλαβερά·
ἐάν δέ τις λέγει ὅτι ἄλλα λέγω ἢ (καὶ οὐχὶ) ταῦτα, τίποτε
δὲν λέγει (1). Τούτων οὕτως ἐχόντων, δύναμαι νὰ λέγω, ὦ
Ἀθηναῖοι, ἢ πείθεσθε Ἀνύτῳ ἢ μὴ πείθεσθε καὶ ἢ ἀπο-
λύετε ἢ μὴ ἀπολύετε (2), ὅτι ἐγὼ δὲν ἤθελον κάμῃ ἄλλα, Γ
οὐδ' ἐάν πολλάκις μέλλω νὰ εἶμαι νεκρός.

18. Μὴ θορυβεῖτε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ μείνατε πι-
στοὶ εἰς ὅσα παρεκάλεσα ὑμᾶς (νὰ μείνητε πιστοί), δηλ.
νὰ μὴ θορυβῆτε δι' ἄτινα θὰ λέγω, ἀλλὰ ν' ἀκούητε· διότι
καὶ θὰ ὠφελῆθητε, ὡς ἐγὼ νομίζω, ἀκούοντες. Καθότι
μέλλω βεβαίως καὶ ἄλλα τινὰ νὰ εἶπω πρὸς ὑμᾶς, διὰ τὰ
ὅποια ἴσως θὰ κάμῃτε βοήν· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο.
Διότι γνωρίζετε καλῶς, ἐάν ἐμὲ καταδικάσητε εἰς θάνα-
τον, ὅστις εἶμαι τοιοῦτος, ὅποῖος ἐγὼ λέγω ὅτι εἶμαι, οὐχὶ
ἐμὲ μείζονα βλάβην θὰ βλάβῃτε ἢ ὑμᾶς αὐτούς· διότι ἐμὲ
μὲν οὐδόλως δύναται νὰ βλάβῃ οὔτε ὁ Μέλητος οὔτε ὁ Ἀ-
νυτος· διότι καὶ δὲν ἤθελε δυνηθῆ (νὰ βλάβῃ)· καθότι νο- Δ
μίζω ὅτι δὲν εἶνε κατὰ τοὺς θεῖους νόμους συγχωρητὸν εἰς
ἄνδρα ἠθικῶς ὑπέρτερον νὰ βλάπτηται ὑπὸ τοῦ χείρονος· δύ-
ναται ὁμοίως (οὔτος) ἴσως νὰ καταδικάσῃ εἰς θάνατον ἢ νὰ

(1) Ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ψεύδεται.

(2) Τὸ χωρίον ἐν τῷ κειμένῳ φαίνεται ὅτι δὲν ὑγιαίνει καὶ ἐλ-
λείπει τὸ «οὔτω τὴν γνάμην ἔχετε», ὅτε=τοιαύτην γνώμην ἔχετε
ὅτι ἐγὼ κτλ.

ἐξορίσῃ ἢ νὰ καθυποβάλλῃ εἰς ἀτιμίαν· ἀλλὰ ταῦτα οὗτος ἴσως καὶ ἄλλος τις τυχὸν νομίζει μεγάλα κακά, ἐγὼ δὲ δὲν νομίζω, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον (νομίζω μέγα κακὸν) τὸ νὰ κάμνῃ τις ἄτινα οὗτος τόρα δὲ κάμνει, δηλ. νὰ ἐπιχειρῇ νὰ καταδικάζῃ εἰς θάνατον ἄνδρα ἀδίκως. Τόρα λοιπόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολὺ ἀπέγω ἐγὼ ν' ἀπολογῶμαι ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καθὼς τις δύναται νὰ νομίσῃ, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν, (φοβούμενος) μὴ πράξῃτε ἀμαρτημὰ τι περὶ τὸ πρὸς ὑμᾶς δῶρον τοῦ θεοῦ καταδικάσαντες ἐμέ (1). Διότι ἐὰν καταδικάσῃτε ἐμέ εἰς θάνατον, δὲν θὰ εὔρητε εὐκόλως ἄλ-

31 **Ε**λον τοιοῦτον, ὅστις ἀληθῶς, ἂν καὶ (τοῦτο) εἶνε γελιοότερον (τοῦ δέοντος) νὰ εἶπω, εἶμαι προστεθειμένος (δεδομένος) ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς τὴν πόλιν, ὡτὰν (ἰππεύς) εἰς ἵππον μέγαν μὲν καὶ γενναῖον, ἔνεκα δὲ τοῦ μεγέθους ὄντα δυσκινητότερον καὶ ἔχοντα ἀνάγκην νὰ ἐγείρηται ὑπὸ τινος μύωπος (2)· τοιοῦτον λοιπὸν φαίνεται μοι ὁ θεὸς ὅτι ἔχει προσθήσῃ (δώσῃ) ἐμέ εἰς τὴν πόλιν, διότι ἐγὼ οὐδόλως παύομαι νὰ ἐγείρω ὑμᾶς ἕνα ἕκαστον καὶ νὰ πείθω καὶ νὰ ἐπιπλήττω ὅλην τὴν ἡμέραν πανταχοῦ παρακαθήμενος. Τοιοῦτος λοιπὸν ἄλλος δυσκόλως εἰς ὑμᾶς θὰ ὑπάρξῃ, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἐὰν πείθησθε εἰς ἐμέ, θὰ φεῖδησθε ἐμοῦ· ὑμεῖς δ' ἴσως τυχὸν διότι δυσαρεστεῖσθε, καθὼς (δυσαρεστοῦνται) οἱ ἐγειρόμενοι, ὅταν νυστάζωσιν. ἀφ' οὗ κτυπήσῃτέ με (δίκτην ἵππων), ἐὰν πεισθῆτε εἰς τὸν Ἄνουτον, ἀπερισκέπτως δύνασθε νὰ με φονεύσῃτε, καὶ ἔπειτα τὸν λοιπὸν κχιρὸν ἀδικεῖσθε δύνασθε νὰ κοιμᾶσθε, ἐὰν μὴ ὁ θεὸς ἤθελεν ἐπι-

(1) Ὁ θεὸς ἔδωκέ με πρὸς ὑμᾶς ὡς δῶρον, καταδικάζοντες δ' ἐμὲ παραγνωρίζετε τὴν πρὸς ὑμᾶς εὐεργεσίαν τοῦ θεοῦ.

(2) κέντρου, πτεριστήρος τοῦ ἵππέως.

πέμψη πρὸς ὑμᾶς ἄλλον τινὰ φροντίζων περὶ ὑμῶν. Ὅτι δ' Β
ἐγὼ τυχαίως εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε ὑπὸ τοῦ θεοῦ νὰ εἶμαι
δεδομένος εἰς τὴν πόλιν, ἐκ τῶνδε δύνασθε νὰ κατανοή-
σητε δηλ. δὲν ὁμοιάζει πρὸς ἀνθρώπινον τὸ ὅτι ἐγὼ τὰ
μὲν ἑμαυτοῦ πάντα ἐν γένει ἔχω ἀμελήσῃ καὶ ἀνέχομαι
νὰ ἀμελῶνται τὰ οἰκεῖά μου ἐπὶ τοιαῦτα μέχρι τοῦδε ἔτη,
ἐκτελῶ δὲ πάντοτε τὰς ὑμετέρας ὑποθέσεις, διότι προσέρ-
χομαι κατ' ἰδίαν πρὸς ἕκαστον ὡς πατὴρ ἀκριβῶς ἢ ἀδελ-
φὸς πρεσβύτερος, πείθων (αὐτὸν) νὰ ἐπιμελῆται τῆς ἀρε-
τῆς. Καὶ ἐὰν μὲν τῷ ὄντι ἀπέλαυόν τι ἀπὸ τούτων καὶ μι-
σθὸν λαμβάνων προέτρεπον εἰς ταῦτα, ἤθελον ποιῆ εὐλογόν
τι· νῦν δὲ βλέπετε πλέον καὶ ὑμεῖς, ὅτι οἱ κατήγοροί μου,
εἰ καὶ πάντα τᾶλλα τότεν ἀναισχύντως κατηγοροῦσί μου,
τοῦτο τοῦλάχιστον δὲν ἠδυνήθησαν σφόδρα ἀναισχύντως νὰ
εἴπωσι παρασχόντες ὑπὲρ ἑαυτῶν μάρτυρα, ὅτι ἐγὼ ἢ ἔλα- Γ
βὸν ποτε παρὰ τινος μισθὸν ἢ ἐζήτησα. Διότι εἶνε ἀρκε-
τὺς, νομίζω, ὁ μάρτυς, τὸν ὅποτον ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ πα-
ρέχω ὅτι ἀληθῆ λέγω, ἢ πενία μου.

19. Ἴσως λοιπὸν ἤθελε φανῆ ὅτι εἶνε ἄτοπον, ὅτι βε-
βαίως ἐγὼ κατ' ἰδίαν μὲν συμβουλεύω ταῦτα περιερχόμε-
νος καὶ πολυπραγμονῶ, δημοσίᾳ δὲ δὲν τολμῶ νὰ συμβου-
λεύω τὴν πόλιν ἀγορεύων ἐπὶ τοῦ βήματος ἐνώπιον τοῦ
δημοκρατικοῦ ὑμῶν πλήθους. Τούτου δ' αἴτιον εἶνε ὅπερ
ὑμεῖς πολλάκις παρ' ἐμοῦ ἔχετε ἀκούσῃ νὰ λέγω πολλα-
χοῦ, ὅτι εἰς ἐμὲ ἔρχεται θεῖόν τι καὶ δακμόνιον σημεῖον, Δ
ὅπερ ὡς γνωστὸν καὶ ὁ Μέλητος ἐν τῇ κατηγορίᾳ διασύρων
κατηγόρησέ μου· τοῦτο δὲ ἀρξάμενον ἐκ παιδικῆς ἡλικίας
εἶνε φωνή τις ἐρχομένη πρὸς με, ἣτις ὅταν ἔλθῃ, πάντοτε
ἀποτρέπει με τούτου, ὅπερ ἂν μέλλω νὰ πράττω, οὐδέποτε
δὲ προτρέπει με· τοῦτο εἶνε ὅπερ ἐναντιοῦταί μοι νὰ πράττω

τὰ πολιτικά. Καὶ πάνυ καλῶς βεβαίως φαίνεται μοι ὅτι ἐναντιοῦται· διότι γνωρίζετε καλῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐὰν ἐγὼ ἤθελον ἐπιχειρήσῃ ν' ἀσχολῶμαι περὶ τὰ πολιτικά πράγματα, πρὸ πολλοῦ ἤθελον καταστραφῆ καὶ οὔτε ὑμᾶς ἤθελον ὠφελῆσῃ οὐδεμίαν ὠφέλειαν οὔτε ἑμαυτόν.

Ε Καὶ μὴ ἀγανακτεῖτε κατ' ἑμοῦ λέγοντος τὴν ἀλήθειαν· διότι οὐδεὶς ἀνθρώπων θὰ σώζηται, οὔτε εἰς ὑμᾶς οὔτε εἰς οὐδὲν ἄλλο πλῆθος· ἐὰν ἐναντιώνηται ἀληθῶς καὶ ἐμποδίζῃ ἰσχυρῶς πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα νὰ γίνωνται ἐν τῇ πό-
32 λει, ἀλλ' εἶνε ἀναγκαῖον ὁ ἀληθῶς μέλλων ν' ἀγωνίζηται ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ ἐὰν ὀλίγον χρόνον μέλλῃ νὰ σώζηται, ν' ἀσχολῆται περὶ τὰ ἑαυτοῦ ἀλλὰ νὰ μὴ πράττῃ τὰ τῆς πόλεως.

20. Μεγάλως δ' ἐγὼ τοῦλάχιστον ἀποδείξεις τούτων θὰ παράσχω ὑμῖν ὑπὲρ ἑμαυτοῦ οὐχὶ λόγους, ἀλλ', ὅπερ πρᾶγμα ὑμεῖς τιμᾶτε, ἔργα. Ἀκούσατε λοιπὸν παρ' ἑμοῦ ὅσα εἰς ἐμὲ ἔχουσι συμβῆ, ἵνα γνωρίζητε ὅτι εἰς οὐδένα δύναμαι νὰ ὑπακούσω παρὰ τὸ δίκαιον ἐκ φόβου τοῦ θανάτου, ἐὰν δὲ δὲν ἤθελον ὑπακούῃ, συγχρόνως ἤθελον καταστραφῆ. Θὰ εἶπω δὲ πρὸς ὑμᾶς ὀχληρὰ μὲν καὶ δικανικὰ (μακρά), ἀληθῆ δέ. Ἐγὼ δηλ., ὦ Ἀθηναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδε-

Β μίαν ποτὲ μέχρι τοῦδε ἤρξα ἐν τῇ πόλει, ἐγενομένην δὲ βουλευτῆς· καὶ τυχαίως ἡ φυλὴ ἡμῶν Ἀντιοχίς ἐπρυτάνευεν, ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατηγούς, οἵτινες τοὺς ἐν τῇ ναυμαχίᾳ (1) πεσόντας δὲν ἐξήνεγκαν ἐξ αὐτῆς πρὸς ἐνταφιασμόν, ἐπεθυμεῖτε ὅλους ὁμοῦ νὰ δικάζητε, παρανόμως, ὡς ἐν τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ εἰς πάντας ὑμᾶς ἐφάνη. Τότε ἐγὼ μόνος ἐκ τῶν πρυτάνεων ἠναντιώθην εἰς ὑμᾶς μηδὲν νὰ ποιῆτε

(1) παρὰ τὰς Ἀργινούσας τῷ 406 π. Χ.

παρὰ τοὺς νόμους· καὶ ἐν ᾧ ἔτοιμοι ἦσαν νά με καταγγέλ-
 λωσι δι' ἐνδείξεως (1) καὶ νά με παραδίδωσιν εἰς τοὺς ἔν-
 δεκα οἱ ῥήτορες, καὶ ὑμεῖς ἐκελεύετε καὶ ἐβοᾶτε, ἐνόμιζον Γ
 ὅτι μετὰ τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου πρέπει μᾶλλον νά δια-
 κινδυνεύω ἢ νά συμφωνήσω πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν μὴ δικαίως ἐτκέ-
 πτεσθε, διότι ἐφοβήθην δεσμὸν ἢ θάνατον. Καὶ ταῦτα μὲν
 ἦσαν, ὅτε ἔτι ἐδημοκρατεῖτο ἡ πόλις· ἀφ' οὗ δ' ἔγινεν ὀλι-
 γαρχίαι, οἱ τριάκοντα τύραννοι πάλιν προσκαλέσαντές με
 πέμπτον ἐμέ (δηλ. μετ' ἄλλων 4) εἰς τὴν θόλον διέταξαν
 ν' ἀγάγω ἐκ Σαλαμῖνος Λέοντα τὸν Σαλαμῖνιον, ἵνα φο-
 νευθῇ· διότι τοιαῦτα ὡς γνωστὸν καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς
 ἐκείνοι πολλὰ διέταττον, καθότι ἐπεθύμουν ὅσον τὸ δυνα-
 τὸν πλείστους νά μολύνωσι διὰ πολλῆς ἐνοχῆς· τότε ὅμως Δ
 ἐγὼ οὐχὶ διὰ λόγου, ἀλλὰ δι' ἔργου πάλιν ἐδειξα, ὅτι ἐγὼ
 περὶ θανάτου μὲν φροντίζω, ἐὰν δὲν εἶνε ἀγροικότερον (τοῦ
 δέοντος) νά εἶπω. οὐδ' ὄλως, περὶ δὲ τοῦ νά μὴ πράττω μη-
 δὲν ἄδικον μηδὲ ἀνόσιον, περὶ τούτου καθ' ὀλοκληρίαν φρον-
 τίζω. Διότι ἐμέ ἐκείνῃ ἢ τῶν τριάκοντα ἀρχῇ δὲν ἐξέπλη-
 ξεν, ἀν καὶ ἦτο τόσον ἰσχυρά, ὥστε νά πράξω ἄδικόν τι,
 ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐξήλθομεν ἐκ τῆς θόλου, οἱ μὲν τέσσαρες ἀπήλ-
 θον εἰς Σαλαμῖνα καὶ ἤγαγον τὸν Λέοντα, ἐγὼ δὲ παρευ-
 θὺς ἀπηρχόμην οἴκαδε. Καὶ ἴσως διὰ ταῦτα ἤθελον φονευθῇ,
 ἐὰν ἡ ἀρχὴ ἐκείνων δὲν ἤθελε ταχέως καταργηθῇ (2)· καὶ Ε
 τούτων εἰς ὑμᾶς δύνανται νά ὑπάρχωσι πολλοὶ μάρτυρες.

21. Ἄρα γε λοιπὸν νομίζετε ὅτι ἤθελον διατελῆ ζῶν
 τόσα δὰ ἔτη, ἐὰν ἐξηκολούθουν ν' ἀσχολῶμαι περὶ τὰ δη-

(1) Τί εἶνε ἡ ἐνδείξις καὶ ἡ ἀπαγωγή, ὅρα εἰς τὰς σημειώσεις
 τοῦ κειμένου.

(2) Ἡ ἀρχὴ τῶν 30 διήρκεσεν ὀκτὼ μῆνας, καταλυθεῖσα διὰ
 Θρασυβούλου τῷ 403 π. Χ.

μύσικα καὶ ἀσχολούμενος (περὶ αὐτὰ) ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἐβόηθον τὰ δίκαια καὶ (ἐάν), καθὼς πρέπει, τὴν δικαιοσύνην ἐνόμιζον πλείστης τιμῆς ἀξίαν ; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ (οὐδαμῶς θὰ ἔζων τοσαῦτα ἔτη), ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· διότι καὶ οὐδεὶς ἄλλος ἀνθρώπων ἤθελε ζῆ. Ἀλλ' ἐγὼ κατὰ πάντα τὸν βίον μου καὶ δημοσίᾳ, ἐάν που ἐπραξά τι, τοιοῦ-

33 τος θὰ φανῶ, καὶ κατ' ἰδίαν ὁ αὐτὸς οὗτος (ὁ ἴδιος), εἰς οὐδένα δηλ. ποτὲ μέχρι τοῦδε οὐδὲν ἐπιτρέψας παρὰ τὸ δίκαιον οὔτε εἰς ἄλλον οὔτε εἰς οὐδένα τούτων, τοὺς ὁποίους οἱ διακβάλλοντές με λέγουσιν ὅτι εἶνε ἐμοὶ μαθηταί· ἐγὼ δὲ διδάσκαλος μὲν οὐδενός ποτε μέχρι τοῦδε ἔγινα· ἐάν δέ τις, ὅτε ὠμίλουν καὶ ἐπραττον τὸ ἔργον μου (¹), ἐπεθύμει νὰ με ἀκούῃ, εἴτε νεώτερος εἴτε πρεσβύτερος, εἰς οὐδένα ποτὲ μέχρι τοῦδε ἀπηγόρευσα τοῦτο ἐκ φθόνου. Οὐδὲ χρήματα

B μὲν λαμβάνων διακλέγομαι, ἐάν δὲ μὴ λαμβάνω, οὐχί, ἀλλ' ὁμοίως καὶ εἰς πλούσιον καὶ εἰς πένητα παρέχω τὸν ἑαυτὸν μου νὰ ἐρωτᾷ καὶ ν' ἀκούῃ, ἐάν τις ἐπιθυμῆ, ἅπερ ἂν λέγω ἀποκρινόμενος. Καὶ ἕνεκα τούτων, εἴτε τις γίνεταί χρηστός εἴτε μὴ, ἐγὼ δικαίως δὲν ἤθελον κατηγορεῖσθαι, ἐάν εἰς μηδένα τούτων μῆτε ὑπεσχέθην μηδὲν ποτε μέχρι τοῦδε μάθημα, μῆτε ἐδίδαξα· ἐάν δέ τις λέγῃ ὅτι ἔμαθέ τί ποτε μέχρι τοῦδε παρ' ἐμοῦ ἢ ἤκουσε κατ' ἰδίαν, ἅπερ δὲν ἤκουσαν καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, γνωρίζετε καλῶς ὅτι δὲν λέγει ἀλήθειαν.

22. Ἀλλὰ διὰ τί δὲ τέλος πάντων εὐχαριστοῦνται τινες

Γ ν' ἀναστρέφονται μετ' ἐμοῦ πολὺν χρόνον ; Ἐχετε ἀκούσῃ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπον πρὸς

(¹) Ἦν τοῦτο τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος διαταχθὲν νὰ ἐξετάζῃ ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους.

ἡμᾶς· διότι εὐχαριστοῦνται ὅτι ἐξετάζονται οἱ νομίζοντες·
μὲν ὅτι εἶνε σοφοί, ὄντες δ' οὐχί· διότι εἶνε (τοῦτο) εὐχρηστον.
Εἰς ἐμέ δὲ τοῦτο, καθὼς ἐγὼ εἶπον, ἔχει προσταχθῆ ὑπὸ τοῦ
θεοῦ νὰ πράττω καὶ διὰ χρησμῶν καὶ δι' ὀνειρών καὶ διὰ
παντός τρόπου (1), δι' οὗ καὶ ἄλλη τίς ποτε θεὸς θέλησις προσ-
έταξεν ἀνθρώπον τινα καὶ ὁ, τιδήποτε νὰ πράττη. Ταῦτα,
ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ ἀληθῆ εἶνε καὶ εὐαπόδεικτα. Διότι ἐάν βε-
βακίως ἐγὼ τοῦλάχιστον τῶν νέων τινὰς μὲν διαφθείρω, τινὰς
δ' ἔχω διαφθείρη, ἔπρεπε βεβακίως, νομίζω, ἐάν τινες αὐτῶν Δ
πρὸςβύτεροι γενόμενοι ἐνόησαν ὅτι ἐγὼ εἰς αὐτούς, ὅτε ἦσαν
νέοι, συνεβούλευσα κακὸν τί ποτε μέχρι τοῦδε, τότε δὲ
αὐτοὶ ἀναβαίνοντες εἰς τὸ δικαστήριον νὰ κατηγορῶσιν ἐμοῦ
καὶ νὰ τιμωρῶσιν ἐμέ· ἐάν δὲ αὐτοὶ δὲν ἤθελον, (ἔπρεπέ)
τινες τῶν οἰκειῶν ἐκείνων, πατέρες καὶ ἀδελφοὶ καὶ ἄλλοι
συγγενεῖς, ἐάν εἶχον πάθη ὑπ' ἐμοῦ κακὸν τι οἱ οἰκεῖοι αὐτῶν,
τόρα νὰ κάμνωσι μνειάν (τοῦ κακοῦ τούτου). Ἐξ ἅπαντος
δὲ εἶνε πικρόντες πολλοὶ αὐτῶν ἐνταῦθα, οὓς ἐγὼ βλέπω,
πρῶτον μὲν οὗτος δὲ ὁ Κρίτων, συνηλικιωτῆς ἐμὸς καὶ συν-
δημότης, πατὴρ τούτου τοῦ Κριτοβούλου· ἔπειτα ὁ Λυσά- Ε
νίας ὁ Σφήττιος, πατὴρ τούτου τοῦ Αἰσχίνου· προσέτι οὗ-
τος δὲ ὁ Ἀντιφῶν ὁ Κηφισιεύς, πατὴρ τοῦ Ἐπιγένους·
ἄλλοι πρὸς τούτοις οὗτοι, ὧν οἱ ἀδελφοὶ ἐν ταύτῃ τῇ μετ'
ἐμοῦ ἀναστροφῇ ἔχουσιν ὑπάρξει, ὁ Νικόστρατος ὁ Θεοζο-
τίδου υἱός, ἀδελφὸς Θεοδότου — καὶ ὁ μὲν Θεόδοτος ἔχει
ἀποθάνῃ, ὥστε ἐκεῖνος τοῦλάχιστον δὲν ἤθελε παρακαλέσῃ
αὐτὸν νὰ παραβῆ τὸ καθῆκον (νὰ μὴ με κατηγορήσῃ) — καὶ
οὗτος δὲ ὁ Πάραλος ὁ υἱὸς τοῦ Δημοδόκου, οὗτινος ἀδελφὸς
ἦτο ὁ Θεάγης. οὗτος δὲ ὁ Ἀδείμκντος ὁ Ἀρίστωνος υἱός, 34

(1) δι' οἰωνῶν, θυσιῶν, φημῶν καὶ συμβόλων.

οὔτινος ἀδελφός (εἶνε) οὗτος δὲ ὁ Πλάτων, καὶ ὁ Αἰαντόδωρος, οὔτινος οὗτος δὲ ὁ Ἀπολλόδωρος (εἶνε) ἀδελφός. Καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐγὼ δύναμαι νὰ εἴπω πρὸς ὑμᾶς, ὧν ἔπρεπέ τινα πρὸ πάντων μὲν ὁ Μέλητος ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ νὰ παράσχη ὑπὲρ ἑαυτοῦ μάρτυρα· ἐὰν δὲ τότε ἐλησμονήσε, νῦν ἄς παράσχη (τινὰ αὐτῶν), ἐγὼ παραχωρῶ (τὸ ἐμὸν ὕδωρ), καὶ ἄς λέγη, ἐὰν δύναται τοιοῦτόν τι νὰ λέγη. Ἄλλ' ὅπως τὸ ἐναντίον τούτου θὰ εὔρητε, ὦ ἄνδρες, δηλ. πάντας προθύμους νὰ βοηθῶσιν ἐμέ τὸν διασθείροντα, τὸν κακοποιοῦντα τοὺς οἰκείους αὐτῶν, καθὼς λέγει ὁ Μέλητος καὶ ὁ Ἄνυτος. Διότι αὐτοὶ οἱ διεσθαρμένοι ἴσως ἤθελον πράττει εὐλόγως, ἐὰν ἐβοήθουν· οἱ δὲ ἀδιάφθαρτοι, πρεσβύτεροι πλέον ἄνδρες, οἱ συγγενεῖς τούτων τίνα ἄλλον λόγον ἔχουσι, διότι βοηθοῦσιν ἐμέ, παρὰ τὸν ὀρθὸν καὶ δίκαιον, ὅτι γνωρίζουσιν ἀκριβῶς περὶ μὲν τοῦ Μελήτου ὅτι ψεύδεται, περὶ ἐμοῦ δὲ ὅτι ἀληθεύω ;

23. Ἄς εἶνε λοιπόν, ὦ ἄνδρες· ἄτινα μὲν ἐγὼ ἠδυνάμην ν' ἀπολογῶμαι, ταῦτα σχεδὸν εἶνε καὶ ἄλλα ἴσως τοιαῦτα. **Γ** Ἴσως δέ τις ἐξ ὑμῶν, ἐὰν ἤθελεν ἀναμνησθῆ ἑαυτοῦ, ἤθελεν ἀγχανακτῆσθαι, ὅτι ὁ μὲν καὶ ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνον ταύτης διὰ τῆς δίκης δίκην δικαζόμενος καὶ παρεκάλεσε καὶ ἰκέτευσεν τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρῶν, καὶ παιδία αὐτοῦ ἀναβιάσας ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἵνα ὅσον τὸ δυνατόν μάλιστα ἐλεηθῆ, καὶ ἄλλους τῶν οἰκείων καὶ φίλων πολλοὺς, ἐγὼ δὲ πρᾶ προσδοκίαν οὐδὲν τούτων θὰ κάμω, καὶ μάλιστα ἐν ᾧ κινδυνεύω, ὡς ἤθελον νομισθῆ, τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Ἴσως λοιπόν τις, ἐὰν ἤθελε σκεφθῆ ταῦτα, ἤθελε δικτεθῆ πρὸς με μετὰ μεζύονος (τοῦ δέοντος) ἀδικαφροῦ (πρὸς ἀθώωσίν μου) καὶ ὀργισθεῖς δι' αὐτὰ ταῦτα ἤθελε δῶσθαι τὴν ψῆφον αὐτοῦ μετ' ὀργῆς. **Δ** Ἐὰν λοιπόν τις ἐξ ὑμῶν τοιοῦτοτρόπως διάκειται (πρὸς με), —

δὲν παραδέχομαι μὲν βεβαίως αὐτὸ ἐγὼ τοῦλάχιστον—ἐὰν
δὲ λοιπὸν (τοιουτοτρόπως δικάζεται), κατάλληλα πρὸς ταῦ-
τον νομίζω ὅτι ἤθελον λέγειν λέγων ὅτι εἰς ἐμέ, ὧ ἄριστε,
ὑπάρχουσι μὲν βεβχίως καὶ τινες οἰκετοὶ καὶ βεβαίως τοῦτ'
αὐτὸ (εἶνε) τὸ τοῦ Ὀμήρου· οὐδ' ἐγὼ ἀπὸ θρυλῶς οὐδὲ ἀπὸ
πέτρας ἔχω γεννηθῆ, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων, ὥστε καὶ οἰκετοὶ
ὑπάρχουσί μοι καὶ υἱοί. ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρεῖς, εἰς μὲν
μειράκιον πλέον, δύο δὲ παιδίαι. Ἄλλ' ὅμως οὐδένα ἐξ αὐ-
τῶν ἀναβιβάσας ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἐνταῦθα δὲν θὰ παρακαλέσω
ὑμᾶς νὰ με ἀθωώσητε. Διὰ τί δὲ βεβχίως οὐδὲν τούτων
θὰ ποιήτω; οὐχὶ διότι προσφέρομαι μεθ' ὑπερηφανίας, ὧ Ε
Ἀθηναῖοι, οὐδὲ διότι περιφρονῶ ὑμᾶς; ἀλλ' ἐὰν μὲν ἐγὼ
δὲν φοβοῦμαι τὸν θάνατον ἢ φοβοῦμαι, εἶνε ἄλλο ζήτημα,
ὡς πρὸς τὴν ὑπόληψιν ὅμως φαίνεται μοι ὅτι δὲν ἀρμόζει
καὶ εἰς ἐμέ καὶ εἰς ὑμᾶς καὶ εἰς ὅλην τὴν πόλιν ἐγὼ νὰ
κάμω τι τούτων, καὶ διότι εἶμαι γέρων καὶ διότι τοῦτο τὸ
παρωνύμιον (σοφός) ἔχω, εἴτε βεβαίως εἶνε ἀληθὲς εἴτε βε-
βαίως ψεῦδος· ἀλλὰ βεβαίως διαδεδομένη τοῦλάχιστον φήμη
εἶνε ὅτι ὁ Σωκράτης ὑπερέχει κατὰ τι τῶν πολλῶν ἀνθρώ-
πων. Ἐὰν λοιπὸν οἱ φαινόμενοι ἐξ ὑμῶν ὅτι ὑπερέχουσιν
εἴτε κατὰ σοφίαν εἴτε κατ' ἀνδρείαν εἴτε κατ' ἄλλην ἡν- 35
τιναδήποτε ἀρετὴν θὰ εἶνε τοιοῦτοι, αἰσχρὸν δύναται νὰ
εἶνε τοιούτους ἀκριβῶς ἐγὼ πολλάκις ἔχω ἴδῃ τινάς, ὅταν
δικάζωνται, δηλ. νομίζοντας μὲν ὅτι εἶνε μέγα τι (πρὸ τῆς
δίκης), παρὰδοξα δὲ πράττοντας (ἐν τῇ δίκῃ), διότι νομι-
ζουσιν ὅτι θὰ πάθωσι κακόν τι, ἐὰν θὰ φονευθῶσι, νομίζον-
τες ὅτι θὰ εἶνε ἀθάνατοι, ἐὰν ὑμεῖς δὲν φονεύσητε αὐτούς·
οὗτοι δὲ εἰς ἐμέ φαίνονται ὅτι καταισχύνουσι τὴν πόλιν,
ὥστε καὶ τῶν ξένων τις νὰ δύνηται νὰ νομίσῃ ὅτι τῶν Ἀθη-
ναίων οἱ ὑπερτεροῦντες (τῶν ἄλλων) κατ' ἀρετὴν, οὓς αὐ-

τοὶ προτιμῶσιν ἑαυτῶν καὶ ἐν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ἐν τοῖς ἄλ-
 Βλοις ἀξιώμασιν, οὗτοι τῶν γυναικῶν οὐδόλω διαφέρουσι
 (διὰ τὴν δειλίαν). Διότι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε ἡμεῖς
 οἱ νομιζόμενοι ὅτι καὶ ἡντιναδὴποτε ἀρετὴν ἔχομεν πρέπει
 ταῦτα νὰ ποιῶμεν, οὔτε, ἐὰν ἡμεῖς ποιῶμεν, ὑμεῖς (πρέπει)
 νὰ ἐπιτρέπητε, ἀλλὰ τοῦτ' αὐτὸ νὰ δεικνύητε, ὅτι πολὺ
 μᾶλλον θὰ καταδικάσητε τὸν εἰσάγοντα (εἰς τὸ δικαστή-
 ριον) τὰς συγκινητικὰς ταύτας σκηναὶς καὶ καταγέλαστον
 ποιῶντα τὴν πόλιν ἢ τὸν ἡσυχάζοντα.

24. Ἐκτὸς δὲ τῆς (κακῆς) δόξης, ὧ ἄνδρες, εὐδὲ δίκαιον
 φαίνεται μοι ὅτι εἶνε νὰ παρακληθῆ (ὁ ἀπολογούμενος) τὸν
 Γ δικαστὴν οὐδὲ παρακαλῶν νὰ ἀθωῶται, ἀλλὰ νὰ διδάσκη
 καὶ νὰ πείθῃ. Διότι οὐχὶ διὰ τοῦτο εἶνε προωρισμένος ὁ δι-
 καστής, δηλ. ἵνα παραβαίνων τὸ καθῆκον ἀπονέμῃ τὰ δί-
 καια πρὸς χάριν τινός, ἀλλ' ἵνα δικάζῃ ταῦτα· καὶ ἔχει ὀρ-
 κισθῆ ὅτι δὲν θὰ χαρίζηται εἰς ὅσους ἂν φανῆ εἰς αὐτὸν κα-
 λὸν (νὰ χαρίζηται), ἀλλ' ὅτι θὰ δικάζῃ κατὰ τοὺς νόμους.
 Δὲν πρέπει λοιπὸν οὔτε ἡμεῖς νὰ συνηθίζωμεν ὑμᾶς νὰ ἐπι-
 ορκῆτε, οὔτε ὑμεῖς νὰ συνηθίζησθε· διότι οὐδέτεροι ἡμῶν δύ-
 νανται νὰ εὐσεβῶσιν. Μὴ λοιπὸν νομίζετε, ὧ ἄνδρες Ἀθη-
 ναῖοι, ὅτι πρέπει νὰ πράττω πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα, ἅτινα νο-
 μίζω ὅτι οὔτε καλὰ εἶνε οὔτε δίκαια οὔτε ὅσια, καὶ μάλι-
 Δ στα ἀφ' οὗ βεβαίως μὰ τὸν Δία καὶ ἔνεκα ἀσεβείας κατη-
 γοροῦμαι ὑπὸ τούτου δὲ τοῦ Μελήτου. Διότι προφανῶς,
 ἐὰν ἤθελον καταπείθῃ ὑμᾶς καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως ἤθε-
 λον παραβιάζῃ ὑμᾶς, ἂν καὶ ἔχετε ὀρκισθῆ, ἤθελον διδά-
 σκῃ ὑμᾶς νὰ νομίζητε ὅτι δὲν ὑπάρχουσι θεοί, καὶ ἀπολο-
 γούμενος ἀληθῶς ἤθελον κατηγορῆ ἑαυτοῦ ὅτι θεοὺς δὲν
 λατρεύω. Ἀλλὰ πολὺ ἀπέχω νὰ εἶμαι τοιοῦτος· διότι καὶ
 λατρεύω, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θεοὺς, ὅσον οὐδεὶς τῶν ἐμῶν

κατηγορών (λατρεύει), καὶ εἰς ὑμᾶς καὶ εἰς τὸν θεὸν ἐπι-
τρέπω νὰ κρίνητε περὶ ἐμοῦ ὅπως μέλλει καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς
ὑμᾶς ἄριστα (ὠφελιμώτατα) νὰ εἶνε.

25. Εἰς τὸ νὰ μὴ ἀγανακτῶ μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Ε
διὰ τοῦτο τὸ γεγονός, ὅτι κατεδικάσατέ με, καὶ ἄλλα
πολλὰ συντελοῦσί μοι καὶ (ὅτι) οὐχὶ ἀπροσδόκητον ἔχει μοι
γίνῃ τοῦτο, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον θαυμάζω ἐκατέρων τῶν ψή- 36
φων (1) τὸν ἀριθμὸν, ὅστις ἔχει γίνῃ. Διότι ἐγὼ τοῦλάχισ-
τον ἐνόμιζον ὅτι δὲν θὰ ὑπάρχη τόσον ὀλίγη διαφορά, ἀλλὰ
πολλή (περὶ τὰς ψήφους). νῦν δέ, ὡς φαίνεται, ἐὰν τριά-
κοντα μόναι ψῆφοι ἤθελον ἄλλως (2) ῥιφθῆ. ἤθελον ἀθωω-
θῆ. Τοῦ Μελήτου μὲν ὡς τόσον, καθὼς νομίζω, καὶ νῦν ἔχω
ἀπαλλαγῆ καὶ οὐ μόνον ἔχω ἀπαλλαγῆ, ἀλλ' εἰς πάντα
εἶνε φανερόν τοῦτο τοῦλάχιστον, ὅτι, ἐὰν δὲν ἤθελεν ἀναβῆ
ὁ Ἄνυτος καὶ ὁ Λύκων νὰ κατηγορήσωσιν ἐμοῦ, ἤθελεν (ὁ
Μέλητος) καταδικασθῆ καὶ εἰς χιλίας δραχμάς, διότι δὲν Β
ἔλαβε τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων (3).

26. Ἐπιβάλλει δ' οὖν μοι ὁ ἀνὴρ τίμημα (ποινὴν) θανά-
του. Ἄ εἶνε· ἐγὼ δὲ δὰ τίνας νὰ ἐπιβάλλω εἰς ἐμαυτὸν
πρὸς χαρὰν ὑμῶν τίμημα, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἢ δῆλον ὅτι
(νὰ ἐπιβάλλω εἰς ἐμαυτὸν τίμημα) τῆς προσηκούσης ποινῆς;
τί λοιπὸν εἶμαι ἄξιος νὰ πάθω ἢ ν' ἀποτίσω, διότι (δὲν
ἤξεύρω) τί μοῦ ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν καὶ δὲν ἠσυχάζον ἐν τῷ
βίῳ μου, ἀλλ' ἀμελήσας, ὧν ἀκριβῶς οἱ πολλοὶ (ἐπιμελοῦν-
ται), δηλ. καὶ χρηματισμοῦ καὶ οἰκονομίας καὶ στρατηγιῶν
καὶ δημηγοριῶν καὶ πρὸς τούτοις ἀρχῶν καὶ συνωμοσιῶν καὶ
στάσεων τῶν γινομένων ἐν τῇ πόλει, διότι ἐνόμισα τὸν ἐαυ-

(1) Τῶν καταδικαστικῶν καὶ ἀθωωτικῶν.

(2) Δηλ. εἰς τὴν ἀθωωτικὴν κάλπιν.

(3) Αἱ ψῆφοι πᾶσαι ἦσαν 500, αἱ δὲ καταδικαστικαὶ ἦσαν 291,
ὡς ἔλαβον καὶ οἱ τρεῖς ὁμοῦ, ἐπομένως ὁ Μέλητος δὲν ἔλαβεν 100
ψήφους (δηλ. τὸ 1/5 τῶν 500), αἱ δὲ ἀθωωτικαὶ ἦσαν 229, εἰς ἃς
εἰ προσετίθεντο 31 ψῆφοι, θὰ ἐγένετο ἰσοψηφία ἐκ 250 ψήφων,
ὅπερ θὰ ἤθώου τὸν Σωκράτην.

τόν μου ὅτι εἶμαι τῷ ὄντι ἀνεπιτηδειότερος ἢ ὥστε βαδίζων εἰς ταῦτα νὰ σώζωμαι, εἰς ταῦτα μὲν δὲν ἐβάδιζον.

Γ ὅπου ἐλθὼν ἔμελλο νὰ μὴ εἶμαι ὕφελός τι μήτε εἰς ὑμᾶς μήτε εἰς ἑμαυτόν, εἰς δὲ τὸ νὰ εὐεργετῶ κατ' ἰδίαν ἕκαστον τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν, καθὼς ἐγὼ δισχυρίζομαι, εἰς τοῦτο ἐβάδιζον, ἐπιχειρῶν νὰ πείθω ἕκαστον ὑμῶν νὰ μὴ ἐπιμεληταὶ πρότερον μηδενὸς μήτε τῶν ἑαυτοῦ, πρὶν ἐπιμεληθῆ ἑαυτοῦ, τίνι τρόπῳ θὰ γίνηται ὅσον τὸ δυνατὸν βέλτιστος καὶ φρονιμώτατος, μήτε τῶν τῆς πόλεως, πρὶν ἐπιμεληθῆ αὐτῶν τῶν πολιτῶν, καὶ τῶν ἄλλων κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον νὰ ἐπιμεληταὶ, τί λοιπὸν εἶμαι ἄξιος νὰ πάθω τοιοῦτος ὢν ;

Δ ἀγαθόν τι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐὰν πρέπει βεβαίως κατὰ τὸ προσήκον ἀληθῶς νὰ ἐπιβάλλω εἰς ἑμαυτὸν τίμημα· καὶ μάλιστα ἀγαθόν τοιοῦτον, ὅπερ δύναται ν' ἀρμόζῃ εἰς ἐμέ. Τί λοιπὸν ἀρμόζει εἰς ἄνδρα πένητα εὐεργέτην, ὅστις ἔχει ἀνάγκη νὰ εὐκαιρῆ ὅπως προτρέπη ὑμᾶς ; Οὐδὲν μᾶλλον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀρμόζει τόσον, ὅσον ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ ἐν πρυτανείῳ νὰ τρέφηται, πολὺ βεβαίως περισσότερον (ὁ τοιοῦτος) ἢ ἐάν τις ἐξ ὑμῶν ἔχει νικήσῃ ἐν Ὀλυμπίᾳ δι' ἵππου (κέληςτος) ἢ δι' ἄρματός ἐκ δύο ἵππων ἢ περισσότερων. Διότι οὗτος μὲν κάμνει ὑμᾶς νὰ φαίνησθε ὅτι εἴσθε εὐδαίμονες, ἐγὼ δὲ (κάμνω ὑμᾶς) νὰ εἴσθε ὄντως (εὐδαίμονες)· καὶ οὗτος μὲν οὐδόλως ἔχει ἀνάγκη τροφῆς,

Ε ἐγὼ δ' ἔχω ἀνάγκη. Ἐὰν λοιπὸν πρέπει κατὰ τὸ δίκαιον νὰ ἐπιβάλλω ἑμαυτῷ τίμημα τῆς προσηκούσης ποινῆς, ἐπιβάλλω ἑμαυτῷ τίμημα τούτου, δηλ. τῆς ἐν πρυτανείῳ διατροφῆς μου.

27. Ἴσως δὲ καὶ ταῦτα δὴ λέγων φαίνομαι ὅτι λέγω παρομοίως, καθὼς περὶ τῆς συγκινήσεως καὶ τῆς παρακλήσεως (ἐφαινόμην ὅτι ἔλεγον), δηλ. μετὰ παντελοῦς ὑπερηφανίας· τοῦτο δὲ δὲν εἶνε, ὧ Ἀθηναῖοι, τοιοῦτον (ὑπερηφανία), ἀλλὰ μᾶλλον τοιόνδε· εἶμαι δηλ. πεπεισμένος ὅτι ὅσον ἀπὸ τῆς ἐμῆς ἐξαρτᾶται θελήσεως οὐδένα ἀνθρώπων ἔχω ἀδικήσῃ, ἀλλὰ δὲν καταπέιθω ὑμᾶς εἰς τοῦτο· διότι ὀλίγον χρόνον ἔχομεν συνδιαλεχθῆ πρὸς ἀλλήλους· ἐπειδὴ, καθὼς ἐγὼ νο-

μίζω, εἰ ὑπῆρχεν ὑμῖν νόμος, καθὼς καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις **B**
(ὑπάρχει), περὶ θανάτου νὰ μὴ δικάζητε ἐπὶ μίαν μόνον ἡ-
μέραν, ἀλλ' ἐπὶ πολλὰς, ἠθέλετε πείσθῃ· νῦν δὲ δὲν εἶνε
εὐκόλον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ν' ἀνασκευάζω μεγάλας διαβολὰς
κατ' ἑμαυτοῦ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐγὼ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι
οὐδένα ἔχω ἀδικήσῃ, πολὺ ἀπέχω τοῦ νὰ θέλω ν' ἀδικήσω
τὸν ἑαυτόν μου βεβαίως καὶ νὰ κατηγορήσω ἑμαυτοῦ ἐγὼ
αὐτός, ὅτι εἶμαι ἄξιος κκοῦ τινος, καὶ νὰ ἐπιβάλλω εἰς
ἑμαυτὸν τίμημα τοιοῦτου τινός· τί φοβηθεῖς (θὰ κάμω τοῦ-
το); ἀρὰ γε μὴ πάθω τοῦτο (τὸν θάνατον), οὗ τινος τί-
μημα ἐπιβάλλει μοι ὁ Μέλητος, ὅπερ λέγω ὅτι δὲν γνωρίζω
οὔτε ἐὰν εἶνε ἀγαθὸν οὔτε ἐὰν εἶνε κακόν; ἀντὶ τούτου
λοιπὸν νὰ προτιμήσω ἐν τῶν ὅσα καλῶς γνωρίζω ὅτι εἶνε
κακά; τίνος τίμημα ἐπιβαλὼν ἑμαυτῷ (νὰ προτιμήσω τοῦ
θανάτου); ποῖον ἐκ τῶν δύο (τίμημα) δεσμοῦ; καὶ διὰ τί
πρέπει νὰ ζῶ ἐν δεσμοτηρίῳ, ὡς δούλος, εἰς τὴν ἐκάστοτε **Γ**
διοριζομένην ἀρχὴν τῶν ἑνδεκα; ἀλλὰ χρημάτων (τίμημα
ἐπιβαλὼν ἑμαυτῷ) καὶ νὰ διατρέβω ἐν δεσμοτηρίῳ, ἕως ἂν
ἀποτίσω αὐτά; ἀλλὰ τὸ ἴδιόν μοι εἶνε, ὅπερ ὀλίγον ἔμπρο-
σθεν ἔλεγον· διότι δὲν ἔχω πόθεν ν' ἀποτίσω αὐτά. Ἄλλ'
ἴσως τίμημα φυγῆς νὰ ἐπιβάλω ἑμαυτῷ; διότι ἴσως ἠθέ-
λετέ μοι ἐπιβάλλῃ τίμημα τούτου. Πολλὴ ὁμως φιλοζωία
ἠθέλε με κατέχῃ, ἐὰν ἤμην τόσον ἀπερίσκεπτος, ὥστε νὰ
μὴ δύνωμαι νὰ σκέπτομαι, ὅτι ὑμεῖς μὲν, καίπερ ὄντες συμ-
πολιταὶ μου, δὲν ἠδυνήθητε νὰ ὑπομείνητε τὰς ἐμὰς φιλο-
σοφικὰς μελέτας καὶ τοὺς λόγους, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἔχουσι γί-
νη ὀχληρότεραι καὶ μισητότεραι (τοῦ δέοντος), ὥστε ἐπι- **Δ**
θυμεῖτε ν' ἀπαλλαγῆτε τὴν δὲ αὐτῶν· ἄλλοι δὲ παρὰ
προσδοκίαν θὰ ὑπομείνωσιν αὐτὰς εὐκόλως; Πολλοῦ γε καὶ
δεῖ, ὧ Ἀθηναῖοι. Ὁραῖος λοιπὸν βίος δύναται νὰ εἶνε εἰς
ἐμὲ γέροντα ἀνθρώπον, ἀφ' οὗ φύγω ἐκ τῆς πόλεως, τὸ νὰ
ζῶ μεταβάνων ἐκ μιᾶς πόλεως εἰς ἄλλην καὶ ἐκδιωκόμενος
(ἐκ τῶν πόλεων). Διότι γνωρίζω καλῶς ὅτι, εἰς ὁποῖαν ἂν
πόλιν ἔλθω, θὰ με ἀκροῶνται οἱ νέοι ὁμιλοῦντα ὅπως ἐν-
ταῦθα· καὶ ἐὰν μὲν ἀπομακρύνω τούτους, οὗτοι αὐτοὶ θὰ

ἐκδιώκωσιν ἐμέ (τῆς πόλεως)· ἐάν δὲ δὲν ἀπομακρύνω (τούτους), οἱ πατέρες τε τούτων καὶ οἱ οἰκεῖοι (θὰ ἐκδιώκωσί με τῆς πόλεως) δι' αὐτοὺς τούτους (τοὺς παῖδας φοβούμενοι μὴ διαφθείρω αὐτούς).

28. Ἴσως δέ τις δύναται νὰ εἴπῃ: ἐξελθὼν (τῶν Ἀθηνῶν), ὧ Σώκρατες, δὲν θὰ δυνηθῆς νὰ ζῆς πρὸς χαρὰν ἡμῶν μετὰ σιγῆς καὶ ἡσυχίας; Εἰς τοῦτο δὲ βεβχίως εἶνε πάντων δυσκολώτατον νὰ καταπείσω τινὰς ἐξ ὑμῶν. Διότι καὶ ἐάν λέγω ὅτι τοῦτο εἶνε ἀπείθειχ εἰς τὸν θεὸν καὶ διὰ 38 τοῦτο εἶνε ἀδύνατον νὰ ἡσυχάζω, δὲν θὰ πεισθῆτε εἰς ἐμέ, νομίζοντες ὅτι εἰρωνεύομαι· καὶ ἐάν πάλιν λέγω ὅτι τοῦτο εἶνε τυχαίως καὶ μέγιστον ἀγαθὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, δηλ. ἢ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὁμιλία περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν ὑμεῖς ἀκούετε ἐμέ νὰ διαλέγωμαι καὶ νὰ ἐξετάζω ἐμαυτὸν καὶ ἄλλους, ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος δὲν εἶνε βιώσιμος εἰς ἄνθρωπον, ταῦτα δ' ἔτι ὀλιγώτερον θὰ πεισθῆτε εἰς ἐμέ, ἐάν λέγω. Ταῦτα δ' εἶνε μὲν οὕτως, ὡς ἐγὼ λέγω, ὧ ἄνδρες, νὰ πείθω δὲ δὲν εἶνε εὐκολον. Καὶ ἐγὼ συγχρόνως δὲν ἔχω συνηθίσῃ νὰ κρίνω ἐμαυτὸν ἀξίον κακοῦ τινος. Διότι ἐάν εἶχον χρήματα, ἤθελον ἐπιβάλλῃ εἰς ἐμαυτὸν τίμημα χρημάτων, ἕσα ἡδυνάμην ν' ἀποτίσω· διότι Β οὐδόλως ἤθελον βλαβῆ· νῦν δὲ (1) —διότι δὲν ἔχω, ἐκτός ἐάν ἴσως, ὅσον χρηματικὸν ποσὸν θὰ ἡδυνάμην ν' ἀποτίσω τοσοῦτου ἐπιθυμεῖτε νὰ μοι ἐπιβάλλῃτε τίμημα. Ἴσως δὲ θὰ ἡδυνάμην ν' ἀποτίσω πρὸς ἡμᾶς ἀργύριον μιᾶς μνᾶς· τοσοῦτου λοιπὸν τίμημα ἐπιβάλλω ἐμαυτῷ. Οὗτος δὲ ὁ Πλάτων, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὁ Κρίτων καὶ ὁ Κριτόβουλος καὶ ὁ Ἀπολλόδωρος προτρέπουσί με νὰ ἐπιβάλλω ἐμαυτῷ τίμημα τριάκοντα μνῶν, αὐτοὶ δ' ἐγγυῶνται· ἐπιβάλλω λοιπὸν ἐμαυτῷ τίμημα τοσοῦτου, ἐγγυηταὶ δὲ τοῦ Γ ἀργυρίου ἀξιόχρεοι πρὸς ὑμᾶς θὰ εἶνε οὗτοι.

(1) Εἶνε ἔλλειψις, ἐλλείπει δὲ τὸ «νῦν δὲ (οὐ δύναμαι χρημάτων τιμᾶσθαι)».

29. Ἐνεκα ὀλίγου βεβαίως χρόνου (1), ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖται, θά ὄνειδιζήσθε καὶ θά κατηγορησθε ὑπὸ τῶν θελώντων νὰ ὑβρίζωσι τὴν πόλιν, ὅτι ἔχετε καταδικάσῃ εἰς θάνατον τὸν Σωκράτην, ἄνδρα σοφόν· διότι θά εἴπωσι βεβαίως ὅτι εἶμαι σοφός, ἂν καὶ δὲν εἶμαι, οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ὄνειδιζῶσιν ὑμᾶς. Ἐὰν λοιπὸν ἠθέλετε περιμεῖνῃ ὀλίγον χρόνον, ἀφ' ἐαυτοῦ τοῦτο θά ἐγένετο εἰς ὑμᾶς· διότι βλέπετε βεβαίως ὅτι ἡ ἡλικία μου εἶνε πλέον εἰς προκεχωρηότα βαθμὸν τοῦ βίου, θανάτου δὲ πλησίον. Λέγω δὲ τοῦτο (2) οὐχὶ κατὰ πάντων ὑμῶν, ἀλλὰ κατὰ τῶν καταδικασάντων ἐμὲ εἰς θάνατον. Λέγω δὲ καὶ τὸ ἐξῆς πρὸς τοὺς ἰδίους Δ τούτους. Ἴσως νομίζετε, ὧ ἄνδρες, ὅτι δι' ἔλλειψιν λόγων ἔχω καταδικασθῆ τοιούτων, δι' ὁποίων ἠθελον καταπέισῃ ὑμᾶς, ἐὰν ἐνόμιζον ὅτι ἔπρεπε πάντα ἐν γέει καὶ νὰ ποιῶ καὶ νὰ λέγω, τίνι τρόπῳ ν' ἀποφύγω τὴν δίκην. Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ἀλλὰ δι' ἔλλειψιν μὲν ἔχω καταδικασθῆ, οὐχὶ ὅμως λόγων, ἀλλ' ἀναιδεΐας καὶ ἀναισχυντίας καὶ τοῦ νὰ μὴ θέλω νὰ λέγω πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα, ὅποια θά ἦσαν εὐάρεστα εἰς ὑμᾶς νὰ ἀκούητε, δηλ. καὶ νὰ θρηνώ καὶ ὀδύρωμαι καὶ ἄλλα νὰ ποιῶ καὶ λέγω πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμαυτοῦ, καθὼς ἐγὼ λέγω (ὅτι εἶνε ἀνάξια ἐμαυτοῦ)· τοιαῦτα δὲ ὡς γνωστὸν καὶ ἔχετε συνηθίσῃ ὑμεῖς ν' ἀκούητε παρὰ Ε τῶν ἄλλων. Ἀλλ' οὔτε τότε (3) ἐνόμισα ὅτι πρέπει ἔνεκα τοῦ κινδύνου νὰ πράξω ἀνάξιόν τι ἐλευθέρου ἀνδρός οὔτε νῦν μεταμέλομαι, διότι οὕτως ἀπελογήθην, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον προτιμῶ οὕτως ἀπολογηθεῖς νὰ φονευθῶ ἢ ἐκείνως (ἀπολογηθεῖς) νὰ ζῶ· διότι οὔτε ἐν δίκῃ οὔτε ἐν πολέμῳ οὔτε ἐγὼ οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς ἀρμόζει νὰ μηχανᾶται τοῦτο, τίνι τρόπῳ θ' ἀποφύγῃ πάντα δοκιμάζων (πάντῃ μέσῳ) τὸν θάνατον. Διότι καὶ ἐν ταῖς μάχασι πολλάκις φανερόν γίνε- 39

(1) Εἰς τὸν Σωκράτην γέροντα ὄντα ὀλίγος χρόνος τοῦ βίου ὑπολείπετο, οὗ ἐστέρησαν αὐτὸν ἀποκτείναντες. Ὁ ὀλίγος χρόνος τοῦ βίου ἦν τὸ κέρδος τῶν καταδικασάντων τὸν Σωκράτην.

(2) δηλ. ὅτι θά ὄνειδιζήσθε καὶ θά κατηγορησθε.

(3) ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ.

ται ὅτι τὸν θάνατον βεβαίως δύναται τις ν' ἀποφύγη, καὶ εἰάν ᾗθελε γίνῃ ρίψασπις καὶ ᾗθελε πορευθῆ εἰς ἰκεσίαν τῶν διωκόντων· καὶ ἄλλα μέσα πολλὰ ὑπάρχουσιν ἐν ἑκάστοις τοῖς κινδύνοις, πῶς ν' ἀποφεύγη τις τὸν θάνατον, εἰάν ἔχη τὴν ἀναίδειαν πᾶν νὰ ποιῆ καὶ λέγη. Ἀλλὰ (προσέχετε) μὴ δὲν εἶνε τοῦτο δύσκολον, ὧ ἄνδρες, τὸ ν' ἀποφύγη τις θάνατον, ἀλλὰ μὴ εἶνε πολὺ δυσκολώτερον τὸ ν' ἀποφύγη

Β τις κακίαν· διότι ταχύτερον τοῦ θανάτου τρέχει (ἡ κακία). Καὶ νῦν ἐγὼ μὲν, διότι εἶμαι βραδύς καὶ γέρων, κατελήφθην ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου, τοῦ θανάτου, οἱ δ' ἐμοὶ κατήγοροι, διότι εἶνε ἀμαῖοι καὶ ταχεῖς, (κατελήφθησαν) ὑπὸ τοῦ ταχύτερου, τῆς κακίας. Καὶ νῦν ἐγὼ μὲν θὰ ἀπέλθω καταδικασθεὶς ὑφ' ὑμῶν εἰς θάνατον, οὗτοι δὲ (θὰ ἀπέλθωσι), καταδικασθέντες ὑπὸ τῆς ἀληθείας εἰς κακίαν καὶ ἀδικίαν. Καὶ ἐγὼ τοῦλάχιστον εἶμι ἐτοιμος νὰ ὑποστῶ τὴν ποινὴν καὶ οὗτοι (θὰ ὑποστῶσι τὴν ἐαυτῶν). Ταῦτα μὲν ἴσως, νομίζω, οὕτως ἔπρεπε νὰ συμβῶσι, καὶ νομίζω ὅτι αὐτὰ ὀρθῶς ἔχουσιν.

30. Τὸ δ' οὖν μετὰ τὸν θάνατόν μου ἐπιθυμῶ νὰ προεῖπω πρὸς ὑμᾶς, ὧ καταδικάσαντές με· διότι καὶ εἶμαι πλέον **Γ** ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι μαντεύονται. Λέγω δηλ., ὧ ἄνδρες καταδικάσαντές με εἰς θάνατον, ὅτι θὰ ἔλθῃ εἰς ὑμᾶς τιμωρία εὐθύς μετὰ τὸν ἐμὸν θάνατον πολὺ βραδυτέρα μᾶ τὸν Δία ἐκείνης, εἴην ἐμὲ ἐτιμωρήσατε καταδικάσαντες εἰς θάνατον· διότι νῦν εἰς ἐμὲ ἐπράξατε τοῦτο νομίζοντες ὅτι (διὰ τοῦ θανάτου μου) θὰ ἀπαλλαγῆτε τοῦ νὰ ἐπιτρέπητε νὰ ἐξετάζηται ὁ βίος ὑμῶν, τοῦτο δὲ θὰ ἀποβῆ εἰς ὑμᾶς πολὺ ἐναντίον, ὡς ἐγὼ λέγω. Πλείονες δηλ. (ἐμοῦ) θὰ εἶνε οἱ ἐλέγχοντες, οὐς ἐγὼ μέχοι τοῦδε ἐκώλυον (νὰ ἐλέγχωσιν ὑμᾶς), ὑμεῖς δὲ δὲν ἠσθάνεσθε (τοῦτο). **Δ** καὶ σφοδρότεροι (ἐμοῦ) θὰ εἶνε (τοσοῦτῳ) ὅσῳ νεώτεροι (ἐμοῦ) εἶνε, καὶ ὑμεῖς μᾶλλον θὰ ἀγκυρακτῆσητε (παρ' ὅσον νῦν). Διότι εἰάν νομίζητε ὅτι φονεύοντες ἀνθρώπους θὰ ἐμποδίσθητέ τινα τοῦ νὰ ὀνειδιζῆ ὑμᾶς ὅτι δὲν ζῆτε ὀρθῶς, δὲν σκέπτεσθε καλῶς· διότι αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ εἶνε οὔτε

δυνατωτάτη οὔτε καλλίστη, ἀλλ' ἐκείνη εἶνε καὶ καλλίστη καὶ εὐκολωτάτη, δηλ. νὰ μὴ ἐμποδίζῃ τις τοὺς ἄλλους (νὰ ἐλέγχωσιν), ἀλλὰ νὰ παρασκευάζῃ ἑαυτὸν τίνι τρόπῳ θὰ εἶνε ὅσον τὸ δυνατόν βέλτιστος. Ταῦτα μὲν λοιπὸν εἰς ὑμᾶς τοὺς καταδικάσαντάς με μαντευσάμενος ἀπαλλάττο-Ε
μαι (ὑμῶν).

31. Πρὸς δὲ τοὺς ἀθώωσαντάς με εὐχαρίστως ἤθελον συν-
διαλεχθῆ ὑπὲρ τούτου δὲ τοῦ γεγονότος καθ' ὃν χρόνον οἱ
ἔνδεκα εἶνε ἀπησχολημένοι καὶ δὲν ἔρχομαι ἀκόμη (ἐκεῖ),
ὅπου ἐλθὼν πρέπει νὰ εἶμαι νεκρός. Ἄλλὰ πρὸς χάριν μου,
ὦ ἄνδρες, μείνατε ἐν τῇ θέσει ὑμῶν ἐπὶ τόσον ὀλίγον χρό-
νον· διότι οὐδὲν κωλύει νὰ συνδιαλεχθῶμεν πρὸς ἀλλήλους,
ἕως ἐπιτρέπεται (ἐκ τῆς ἀσχολίας τῶν ἔνδεκα). Διότι εἰς
ὑμᾶς ὡς ὄντας φίλους θέλω νὰ δεῖξω φανερὰ τί ἄρα γε ση-
μαίνει τοῦθ' ὅπερ τόρα δὲ ἔχει μοι συμβῆ. Εἰς ἐμέ δηλ., 40
ὦ ἄνδρες δικαστί, —διότι ὑμᾶς δικαστάς ἐὰν ἤθελον ὀνο-
μάζῃ, ὀρθῶς ἤθελον ὀνομάζῃ, — παράδοξόν τι ἔχει γίνῃ.
Δηλ. ἡ εἰωθυῖά μοι μαντική, ἡ τοῦ δαιμονίου, κατὰ πάντα
μὲν τὸν πρότερον χρόνον συχνοτάτη πάντοτε ἦτο καὶ διὰ
τὰ μικρότατα ἠναντιοῦτο, ἐὰν ἔμελλον νὰ πράξω τι οὐχὶ
ὀρθῶς· τόρα δὲ δὲ ἔχουσι συμβῆ μοι, ἅπερ βλέπετε καὶ ὑμεῖς
αὐτοί, ταῦτα δὲ, ἅτινα βεβαίως ὡς γνωστὸν δύναται τις νὰ
νομίσῃ καὶ νομίζονται ὅτι εἶνε τὰ ἔσχατα τῶν κακῶν. Εἰς Β
ἐμέ δὲ οὔτε, ὅτε ἔωθεν ἐξηρχομένη εἰς τοῦ οἴκου, ἠναντιώθη
τὸ τοῦ θεοῦ σημεῖον, οὔτε ὅτε ἀνέβαινον εἰς τὸ δικαστήριον,
οὔτε ἐν τῷ λόγῳ οὐδαμοῦ ὅτε ἔμελλον νὰ λέγω τι· καὶ ὁ-
μως ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ ἤδη ἐκώλυσέ με μεταξὺ λέ-
γοντα (1). νῦν δὲ οὐδαμοῦ ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην οὔτε
ἐν ἔργῳ οὐδενὶ οὔτε ἐν λόγῳ ἔχει πρὸς με ἐναντιωθῆ. Τί
λοιπὸν νομίζω ὅτι εἶνε αἴτιον; Ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς θὰ εἴπω·
φαίνεταιχι δηλ. ὅτι τοῦτο, ὅπερ ἔχει συμβῆ, ἔχει μοι γίνῃ
ἀγαθὸν (ἐπ' ἀγαθῶ), καὶ οὐδαμῶς ὀρθῶς ἡμεῖς νομίζομεν, Γ
ὅσοι νομίζομεν ὅτι ὁ θάνατος εἶνε κακός. Μεγάλη ἀπόδειξις

(1) καθ' ὃν χρόνον ἔλεγον, ἐν τῷ ἔσω τοῦ λόγου.

τούτου (ὅτι τὸ γεγονός εἶνε ἀγαθόν) ἔχει μοι γίνῃ (τόδε)· ἐξ ἅπαντος δηλ. ἤθελε πρὸς με ἐναντιωθῆ τὸ εἰωθὸς σημεῖον, ἐὰν ἐγὼ δὲν ἔμελλον νὰ εὐτυχήσω (1).

32. Ἄς σκεφθῶμεν δὲ καὶ κατὰ τόνδε τὸν τρόπον ὅτι πολλὴ ἐλπίς εἶνε αὐτὸ νὰ εἶνε ἀγαθόν ἐν τῶν δύο δηλ. εἶνε ὁ θάνατος· ἢ δηλ. (ὁ θάνατος) εἶνε οἷονεὶ ἀνυπαρξία τις καὶ οὐδεμίαν αἴσθησιν οὐδενὸς ἔχει ὁ ἀποθνήσκων, ἢ κατὰ τὴν κοινὴν τῶν ἀνθρώπων γνώμην ὁ θάνατος εἶνε τυχαίως μεταβολή τις καὶ ἀποδημία τῆς ψυχῆς ἐντεῦθεν εἰς ἄλλον τόπον. Καὶ ἐὰν βεβαίως (ὁ θάνατος) δὲν εἶνε αἴσθησις τις ἀλλ' εἶνε οἷονεὶ ὕπνος, ὁπότεν τις κοιμώμενος καὶ ὄνειρον Δ μηδὲν δὲν βλέπη, θαυμάσιον κέρδος δύναται νὰ εἶνε ὁ θάνατος. Διότι ἐγὼ νομίζω ὅτι ἐὰν τις ἐκλέξας ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ἣ οὕτω κατεκοιμήθη, ὥστε καὶ ὄνειρον νὰ μὴ ἴδῃ, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ ἑαυτοῦ βίου μετ' ἀντιπαρβολὴν πρὸς ταύτην τὴν νύκτα ἐξετάσας ἤθελεν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἴπῃ, πόσας ἡμέρας καὶ νύκτας ἔχει ζῆσθαι ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ κάλλιον καὶ ἡδίων ταύτης τῆς νυκτός, οὐ μόνον ἰδιώτης τις ἀλλ' αὐτὸς ὁ μέγας βασιλεὺς θὰ εὖρη ταύτας ὀλιγαριθμοὺς ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. Ἐὰν λοιπὸν τοιοῦτον εἶνε ὁ θάνατος, κέρδος ἐγὼ τοῦλάχιστον αὐτὸν λέγω· διότι καὶ οὐδόλως μακρότερος ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται ὅτι εἶνε, ἐὰν τις οὕτω βεβαίως ἐξετάξῃ, ἢ μία νύξ (ἐν ἣ τις κοιμηθεὶς οὐδ' ὄνειρον εἶδεν). Ἐὰν δὲ πάλιν ὁ θάνατος εἶνε οἷονεὶ ἀποδημία ἐντεῦθεν εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἐπομένως εἶνε ἀληθῆ ὅσα λέγονται, ὅτι δηλ. ἐκεῖ ὑπάρχουσι πάντες ἐν γένει οἱ νεκροί, τί μεῖζον ἀγαθὸν τούτου δύναται νὰ εἶνε, ὢ ἄνδρες δικασταί;
- 41 Διότι ἐὰν τις ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἄδου, ἀφ' οὗ ἀπαλλαγῆ τούτων τῶν λεγόντων ὅτι εἶνε δικασταί, θὰ εὖρη τοὺς πράγματι δικαστάς, οἵτινες καὶ λέγονται ὅτι ἐκεῖ δικάζουσι, καὶ ὁ Μίνως καὶ ὁ Ῥαδάμανθυς καὶ ὁ Αἰακὸς καὶ ὁ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι τῶν ἡμιθέων, ὅσοι δίκαιοι ἔγιναν ἐν

(1) ἐὰν ἔμελλον νὰ πράξω τι μὴ ἀγαθὴν ἔχθασιν ἔχον.

N. B. Τσιμοίρετς

N. B. Τσιμοίρετς

ταί

Ποσειδάων

τῶ ἐαυτῶν βίῳ, ἀρά γε κακὴ δύναται νὰ εἶνε ἡ ἀποδημία; ἢ προσέτι τὸ ν' ἀναστρέφεται τις μετὰ τοῦ Ὀρφέως, αἰ τοῦ Μουσαίου καὶ τοῦ Ἡσιόδου καὶ τοῦ Ὀμήρου ἀντὶ πόσου τις ὑμῶν ἤθελε νομίσῃ ἄξιον; Ἐγὼ μὲν βεβαίως πολλάκις θέλω νὰ εἶμαι νεκρός, ἐὰν ταῦτα εἶνε ἀληθῆ· ἔπειτα εἰς ἐμὲ τοῦλάχιστον ἐξαιρέτως θαυμαστὴ δύναται νὰ εἶνε ἡ ἐν τῷ Ἄδῃ διατριβή μου, ὅσάκις ἤθελον συναντήσῃ τὸν Παλαμήδην καὶ τὸν Αἴαντα τὸν Τελαμῶνος υἱὸν καὶ πάντα ἄλλων τῶν παλαιῶν, ὅστις διὰ κρίσιν ἀδίκον ἔχει φονευθῆ· ἐὰν ἤθελον δηλ. ἀντιπαραβάλλῃ τὰ ἐμὰ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, δὲν θὰ ἦτο ἀηδῆς ἢ ἐκεῖ διατριβή, καθὼς ἐγὼ νομίζω. Καὶ τὸ μέγιστον βεβαίως, (δὲν θὰ μοι εἶνε ἀηδῆς διατριβή) νὰ διάγω ἐξετάζων καὶ ἐρευνῶν τοὺς ἐκεῖ καθὼς τοὺς ἐνταῦθα, τίς αὐτῶν εἶνε σοφός καὶ τίς νομίζει μὲν (ὅτι εἶνε σοφός), εἶνε δ' οὐχί. Ἀντὶ πόσου δ' ἄξιον, ὧ ἄνδρες δικασταί, ἤθελε νομίσῃ τις νὰ ἐξετάσῃ τὸν κατὰ τῆς Τροίας ὀδηγήσαντα τὴν πολλὴν στρατιάν (Ἀγαμέμνονα) ἢ τὸν Ὀδυσσεύα ἢ τὸν Σίσυφον ἢ—ἄλλους μυρίους δύναται τις νὰ εἴπῃ ἦ καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας—; τὸ δὲ πρὸς τούτους νὰ διαλέγωμαι ἐκεῖ καὶ ν' ἀναστρέφωμαι καὶ νὰ ἐξετάζω (αὐτοὺς) δύναται νὰ εἶνε ὑπερβολικὴ εὐδαιμονία. Ἐξ ἄπαντος βεβαίως ὅσον ἀφορᾷ τοῦτο (τὸ διαλέγεσθαι καὶ ἐξετάζειν) οἱ ἐκεῖ δὲν φονεύουσι· διότι καὶ ἐν ἄλλοις πράγμασιν εἶνε εὐτυχέστεροι οἱ ἐκεῖ ἢ οἱ ἐνταῦθα καὶ εἶνε πλέον ἀθάνατοι τὸν λοιπὸν χρόνον, ἐὰν τοῦλάχιστον τὰ λεγόμενα εἶνε ἀληθῆ.

33. Ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς, ὧ ἄνδρες δικασταί, πρέπει νὰ εἴσθε εὐέλπιδες ὡς πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἐξαιρέτως τοῦτο νὰ νομίζητε ἀληθές, ὅτι δὲν ὑπάρχει δηλ. εἰς ἄνδρα ἀγαθὸν οὐδὲν κακόν, οὔτε ὅτε ζῆ οὔτε ἀφ' οὗ ἀποθάνῃ, οὐδὲ ἀμελοῦνται ὑπὸ τῶν θεῶν αἱ ὑποθέσεις τούτου· καὶ τὰ ἐμὰ νῦν δὲν ἔχουσι γίνῃ τυχαίως, ἀλλὰ φανερόν μοι εἶνε τοῦτο, ὅτι τὸ ν' ἀποθάνω πλέον καὶ νὰ εἶμαι ἀπηλλαγμένος τῶν ἀνθρώπων πρῶτων ἡτό μοι ὠφελιμώτερον. Διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεψε τὸ θεῖον σημεῖον, καὶ ἐγὼ τοῦλάχιστον κατὰ τῶν καταδικασάντων με καὶ τῶν κατηγορῶν μου

δὲν ἀγανακτῶ παρὰ πολὺ. Καὶ ὁμῶς οὐχὶ μετὰ ταύτης τῆς
 Εσκέψεως κατεδίκάζον με καὶ κατηγοροῦν, ἀλλὰ μετὰ τῆς
 γνώμης ὅτι βλάπτουσί με· διὰ ταύτην τὴν πρόθεσιν εἶνε δι-
 καιον νὰ μέμφηταί τις αὐτούς. Τόσον ὀλίγον ὁμῶς παρα-
 κλῶ αὐτούς· τοὺς υἱούς μου δηλ., ὅταν ἀκμάσῃσι, τιμω-
 ρήσατε, ὡ ἄνδρες, τὰς αὐτὰς ταύτας λύπας αὐτοὺς λυποῦν-
 τεσ, ἅς ἀκριβῶς ἐγὼ ἐλύπουν ὑμᾶς, ἐὰν φαίνωνται εἰς ὑμᾶς
 ὅτι ἐπιμελοῦνται ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου τινὸς πρότερον καὶ
 οὐχὶ τῆς ἀρετῆς, καί, ἐὰν ακίνωνται ὅτι εἶνέ τι, εἰ καὶ εἶνε
 μὴδὲν, ὀνειδίζετε αὐτούς, καθὼς ἐγὼ ὀνειδίζω ὑμᾶς, διότι
 δὲν ἐπιμελοῦνται ὧν πρέπει (νὰ ἐπιμελῶνται) καὶ νομίζου-
 42 σιν ὅτι εἶνέ τι, καίπερ ὄντες οὐδεὶν ὄξιοι. Καὶ ἐὰν ταῦτα
 ποιήτε, δικαίαν ἀνταπόδοσιν καὶ ἐγὼ αὐτὸς θὰ ἔχω λάβῃ
 παρ' ὑμῶν καὶ οἱ υἱοί.

Ἄλλ' ὁμῶς εἶνε πλέον καιρὸς εἰ ἐμὲ μὲν ν' ἀπέλθῃ νὰ
 φονευθῶ, εἰς ὑμᾶς δὲ (νὰ ἀπέλθῃ τῶ) νὰ ζήσητε· τίνες δ'
 ἡμῶν τῶν δύο ἔρχονται εἰ, ὡφελὲς ἕτερον πρᾶγμα, εἶνε ἀδη-
 λον εἰς πάντα εἰ μὴ εἰς τὸν θεόν.

*Ἐγραφοῦν ἐν Κορίνθῳ κατὰ Μάρκον τοῦ 1898.

Διόρθωσις παραφρασιῶν

Σελ. 10, στίχ. 30 ἀντὶ τοῦ «τὰ μὲ διακόψῃ» γράφε «ἀνά με δια-
 κόψῃ». — Σελ. 14, στίχ. 12 ἀντὶ τοῦ «αὐτῶν» γρ. «αὐτῶν». —
 Σελ. 34, 16 ἀντὶ τοῦ «ἀρκεῖτε» γρ. «ἀρκετάς».

ἐν δὲ τῇ ἐκδόσει τῆς τοῦ Ηλ. ἄτωνος Ἀπολογίας

Σελ. 9', στίχ. 11 ἀντὶ τοῦ «Γεωργίον» γράφε «Γεωργίον».
 Σελ. 42, 5 ἀφαίρει τὴν ὑποστιγμὴν μετὰ τὸ «δραχυῆς» καὶ σελ.
 46, 12 μετὰ τὸ «ἀνδεικνύμενος».
 Σελ. 43, 24 ἀντὶ τοῦ «ὅτι» γράφε «ὅτι».
 Σελ. 57, 24 ἀντὶ τοῦ «βουλευομένων» γράφε «βουλομένων».
 Σελ. 75, 6', 15 ἀντὶ τοῦ «τροπικῆ» γρ. «αιτιολογικῆ».
 Σελ. 80, α', 3 ἀντὶ τοῦ «χρειασμόν» γρ. «χρειασμόν».
 Σελ. 120, α', 35 ἀντὶ τοῦ «ἀγέ μου» γράφε «ἀγ' ἐμοῦ».
 Σελ. 140, α', 29 ἀντὶ τοῦ «αιτιολογικαί» γρ. «ἔποθετικάι».
 Σελ. 149, 6', 17 μετὰ τὸ «τροπικῆ» γρ. «ἔποθετικάι».
 Σελ. 177, α', 6 ἀντὶ τοῦ «εἶ γε δεῖν» γράφε «εἰ, δεῖ γε».
 Σελ. 204, 6', 36 ἀντὶ τοῦ «λέγω τιὰ τινα» γράφε «λέγω τιὰ τι».